గాఢానురాగం

1

"ఎక్కడికమ్మా! ఇలా అభిసారికలా బయలుదేరుతున్నావీ చీకటివేళ?"

"కామదేవాయతనానికి"

"అది నాకు తెలియకపోలేదులే! ఇంతగా చీకటిపడ్డాక బయలుదేరావేమని నే నడిగేది!"

"స్వామి కల్యాణ మహోత్సవం కాస్త కళ్ళారా చూచివత్తామని!"

"కాదు! నీ వెందుకు బయలుదేరి వెళుతున్నావో నే నెరగననుకున్నావా?"

అని గట్టిగా నిలబెట్టి అడిగింది రత్నావళిని—ఆమె చెలికత్తె అపరాజిత. రత్నావళి ఆ ప్రశ్నతో తెల్లబోయింది. అయినా ఏమీ ఎరగనట్టే అమాయకంగా ఆశ్చర్యం నటించింది.

"అంత తెలిసినప్పుడు వేరే నన్నడగడ మెందుకో!" అని, రత్నావళి పక్కనే పూలసజ్జలోని వకుళమాలిక తీసి ఒయ్యారం ఒలకబోస్తూ సిగలో తురిమింది.

అపరాజిత ముక్కుమీద వేలువేసుకొని అలాగే విస్తుపోయి చూసింది:

"కాదుగాని రత్నావళీ! గొప్పఇంటి బిడ్డవు! నీకీ సాహసం తగదుసుమా!"

రత్నావళి ఇంకా అలాగే గుంభనగా ఏమీ ఎరగనట్లొకమారు బొమముడి విరిచింది:

"ఏ సాహసం?"

"చాల్చాలులే నీ నటన! ఈ మధ్యన మీ యిద్దరి హావభావ చేష్టలు నేను గమనించడం లేదనుకొన్నావా? నే నన్నీ ఒక కంట కని పెట్టి చూస్తూనే ఉన్నానులే! నిన్న నేను దేవాయతనానికి రాలేదని అనుకున్నావేమో! నీ వెనకాలే వచ్చి మీ ఇద్దరి గుసగుసలు పూర్తిగా విన్నాను ... తెలిసిందా?"

ఆ మాటతో రత్నావళి ముఖం బాగా వెలవెలబోయింది. అయినా ఆమె ఇంకా లేని ధైర్యం నటించడం మానలేదు.

"ఉత్తది! అంతా అభూతకల్పన! నేను నమ్మను."

"మీ సంకేతం కూడా చెప్పమన్నావా? అయితే చెబుతున్నాను విను! స్వామి కళ్యాణమహోత్సవసమయంలో సరీగా మంగళసూత్రధారణ కాగానే నీ వా నాగర శ్రేష్ఠితో ఆయన భవంతి ప్రాంగణంలో అడుగుపెట్టి తీరతానని మాట ఇచ్చావు ... అవునా? ఇప్పు డేమంటావు!"

ఆ మాటతో రత్నావళికి తన పరాజయం అంగీకరించక తప్పలేదు:

"సరేగాని మే మిద్దరమేగాని అక్కడ ఎవరూ లేరనుకున్నానే! ఇదంతా నీ కెలా తెలిసింది? నీ వప్పు డెక్కడ నిలబడ్డావు?"

"మంటపస్తంభం మాటున! దాని కేమిగాని, నేను చెప్పినదంతా అక్షరాలా నిజమేనా?"

ఆ ప్రశ్నతో రత్నావళి వంచిన తల మరి పైకెత్తలేదు. అలాగే తలవంచి ఒక్క వేడినిట్టూర్పు విడిచిపెట్టింది:

"నీవు చెప్పింది నిజమే!"

ఆ మాటమీద అపరాజిత సన్నసన్నగా చీవాట్లు పెట్టింది:

"రత్నావళీ! పాలవంటి శ్రీ చందన శ్రేష్ఠి వంశంలో పుట్టావే! అభిజాత్యానికి పేరెక్కిన వజ్రశ్రేష్ఠి భవంతిలో అడుగుపెట్టావే! భర్త రత్న శ్రేష్ఠి నీవంటే పంచప్రాణాలూ ఇస్తూ నిన్నెంతో ఆప్యాయంగా చూచుకుంటున్నాడే! నీ వీ విధంగా మీ కులగౌరవం అంతా ఒక్కమారుగా మంటగలిపివెయ్యడం భావ్యమేనా? నా మాట విను! కొంచెం నిదానించుకో!"

ఆ సదుపదేశంతో రత్నావళి శిరస్సింకా కిందికి వంగిపోయింది:

"అపరాజితా! నే నివన్నీ ఆలోచించలేదనుకొన్నావా? కాని నేను నాగర శ్రేష్ఠిని ఆ కళ్యాణోత్సవంలో ఏక్షణంలో చూచానో అప్పటినించీ నామనస్సలాగయిపోయింది. నే నేమిచెయ్యను! ఇవి చేతులుకావు, కాళ్ళనుకో! ఇక పాలముంచినా నీటముంచినా నీదే భారం!"

రత్నావళి ఎంతో ఆప్యాయంగా అపరాజిత రెండు చేతులూ పట్టుకుని అతిదీనంగా బతిమాలింది. అయినా అపరాజిత ఆమె మాట వినలేదు. ఆమె రెండు చేతులతోనూ అతిదీనంగా పట్టుకున్న తన రెండు చేతులూ ఒక్కమారుగా విదిలించి వేసింది:

"చాల్చాలులే! ఊరుకో! ఎవరైనా వింటే నవ్విపోతారు!"

అని గట్టిగా కసిరింది. ఆ తిరస్కారంతో రత్నావళికి తలకొట్టివేసినట్టయింది. ఆమె అలాగే దిగాలుపడిపోయి పులుకూ పులుకూ అపరాజితవైపు చూచి మళ్ళీ ఉసూరుమని ఒక దీర్ఘనిశ్వాసం విడిచిపెట్టింది:

"అపరాజితా! ఎంతగా మళ్ళించినా నా హృదయం అవశమైపోయిందే! మరింక నేనేమి చెయ్యగలను?"

అని అతిదీనంగా బతిమాలుకుంటూ అపరాజితవైపు చూచింది. రత్నావళి కంఠంలో గద్గదిక పొడచూపింది. క్రమంగా రెండు కళ్ళలోనూ రెండు కన్నీటిబిందువు లుదయించాయి. అవి క్రమంగా రెండు పెద్ద ముత్యాలై నెమ్మది నెమ్మదిగా రెండు చెంపలమీదా దిగజారాయి.

"ఈ బుడిబుడి దీర్ఘాల కేమిలే! ఎల్లాగో అలాగ మనసు నిలవరించుకో! ఇంతమాత్రానికే ఇలా బెంబేలుపడిపోతే ఎలా? మగనాలి కింతటి తెగింపు తగదుసుమా!"

ఆ మాటతో రత్నావళి గొంతెండి పోయింది. అయినా సన్నగా గొంతు సవరించుకొన్నది:

"అపరాజితా! నేనెన్నో విధాల మనస్సు మళ్ళించి వేసుకోవాలనే నిశ్చయించాను. కాని రాత్రింబగళ్ళనుక్షణమూ ఆయన నీడ నన్ను వెన్నాడుతున్నట్టే ఉంది. నా బ్రతుకంతా ఒక దుర్భరభారంగా మారిపోయింది. ఆయన ఒక్కమారు కళ్ళబడగానే ఆ బరువంతా తీరిపోయి, హఠాత్తుగా ఆకాశాని కెగిరిపోయినట్లుంటుంది. ఇక నేనేమి చెయ్యగలనో చెప్పు."

ఆ విధంగా బతిమాలిన తరవాత అపరాజిత నిశ్చలంగా చెలికత్తె కేసి చూసింది. రత్నావళి ఆమె మనస్సు ఇంకా కొంచెం కరిగించడాని కదే అదనని కనిపెట్టింది:

"ఆయన్ని చూచినప్పటినించి నాలో ఏదో అంతర్గతజ్వరం కాస్తున్నట్లే ఉంది. నా అనురాగబలం అలాంటిది - ఇదేమి దురదృష్టమోమరి! నేనేమి చెయ్యను!"

అయినా ఇంకొక క్షణంవరకూ అపరాజిత ఆమెకేసి అలాగే పరిశీలనగా చూచింది:

"నీ వేదో వల్లమాలిన గాఢానురాగంతో తల్లడిల్లి పోతున్నానని భ్రమిస్తున్నావుగాని అస లిది అనురాగం కానేకాదు!"

"అయితే ఏమిటిది?"

"కేవలం అనురాగ భ్రమ, పైగా ఆత్మవంచన! అంతే!"

"నీ కెలా తెలుసు?!"

"ఒకసారి పరీక్షగా కళ్ళలోతులు పరిశీలిస్తే అదిఎంతటి గాఢానురాగమో ఇట్టే కనిపెట్టగలను! తెలిసిందా? మీఆయన నట్టింటలేకుండా దేశాంతరం వెళ్ళడంవల్ల తాత్కాలికంగా నీకీ మతిభ్రమణం బయలుదేరింది. అంతేగాని ఇది అనురాగం మాత్రం కాదు. లేనిపోని దాని

కోసం నీ వెందు కింత రొష్టుపడతావు? నా మాట విను. కాస్త తమాయించుకో! చేతులారా పండంటి కాపురం పాడుచేసుకోకు!"

ఆ ఉపదేశం అంతా విని రత్నావళి అలవోకగా సాధిక్షేపంగా ఒక చిరునవ్వు విరజిమ్మింది:

"అపరాజితా! నీ కెప్పుడైనా ఎవరిమీద నైనా కొంచెం గాఢానురాగం కలిగిందా?"

"ఎందు కలా అడుగుతున్నావు?"

"ముందు నా ప్రశ్నకు సమాధానం చెప్పు."

"ఆ, కలిగింది! ఇంతకంటె పదివేలింతలు ఎక్కువ గాఢానురాగమే కలిగింది. చివరికి నే నాయన్నే వివాహం చేసుకున్నాను. అప్పటినించీ నా మనస్సులో మరి అన్యచింతే బయలుదేరలేదు. తెలిసిందా?"

"ఉత్తది! అబద్ధా లాడుతున్నావు! ఆ మాత్రం గాఢానురాగం చవిచూచి ఉంటే నీ వింత నిర్దాక్షిణ్యంగా కఠినశిలలాగ మాట్లాడవు. అంతే!"

దానిమీద అపరాజిత పక్కుమని ఒక్కనవ్వు నవ్వింది! అపరాజిత ప్రౌఢవయః పరిపాకం బాగా చవిచూచింది. రత్నావళికి పట్టుమని ఇంకా ఇరవయ్యోపడి అయినా దాటలేదు! అందుచేత నే అపరాజిత కంత నవ్వు వచ్చింది:

"ముక్కుపచ్చలారని దానవు. నీ వేదో గాఢానురాగంతో వేగిపోతున్నానని భ్రమిస్తున్నావే! ఈ విషయంలో నేనొక పరీక్ష చేస్తాను గాని, ఆ పరీక్షకు నిలబడగలవా?"

"ఏ పరీక్ష?"

"నీ అనురాగం ఎంతటి గాఢమైందో కొంచెం పరీక్షిస్తాను."

రత్నావళికూడా పక్కుమని నవ్వింది.

"ఎలా పరీక్షిస్తావు?"

"నీకొక చిన్నకథ చెబుతాను. తరవాత నిన్ను కొన్ని ప్రశ్నలడిగి పరీక్షిస్తాను."

"ఎందుకలా పరీక్షించడం?"

"ఇప్పుడే చెప్పానుగా! నీ గాఢానురాగం లోతెంతో పరీక్షించడానికని!"

"ఆ పరీక్షలో నేను నెగ్గితేనో?"

"నేనే స్వయంగా నిన్ను తోడుకుపోయి నీ ప్రాణేశ్వరుని శయ్యాగారంలో ప్రవేశపెడతాను. సరిగదా?"

"నిజంగా నేనా! ఇదంతా తప్పించివెయ్యడానికే ఈ విధంగా పన్నాగం పన్నుతున్నావా?"

"నిజంగా నే! నాకంత పన్నాగం పన్నవలసినంత అవసరం ఏమి వచ్చింది? నాకిష్టం లేకపోతే బాహాటంగానే ఇది వల్లకాదని చెప్పి ఉందును. నీ అనురాగపరీక్ష కోసమే నే నీకథ చెబుతున్నాను."

"నన్ను చంపుకుతిన్నట్టేనా?"

"ఆ, నిజంగా నిన్ను చంపుకుతిన్నట్లే!"

మళ్ళీ రత్నావళి కొంచెం ఆలోచించింది :

"ఒకవేళ నేనా పరీక్షలో ఓడిపోతేనో?"

"ఓడిపోతే నీకు కలిగింది గాఢానురాగం కాదన్నమాట!"

"కాకపోతే!"

"నీ విక ఈ గుమ్మం కదిలి వీధిలోకి వెళ్ళడానికి వల్లపడదు! తెలిసిందా?"

"ఏమో! నన్నేదో మోసగించాలని ప్రయత్నిస్తున్నావేమో. నాకీ కథా వద్దు! పరీక్షావద్దు! నాదారిన నన్ను పోనీ!"

"ఏదో గాఢానురాగంతో వేగిపోతున్నాననీ, నా హృదయవేదన ఇంకెవరికీ తెలియదనీ ప్రగల్భాలు పలికావే! ఇంతమాత్రాని కా ప్రగల్భాలెందుకు? ఆ మాట మొదటే చెప్పలేక పోయావా? నీ వ్యవహారం అంతా నేను మొట్టమొదటే గ్రహించానులే!"

"ఏ వ్యవహారం?"

"నీ అనురాగము, నీ గుండె అంతటి లోతైనవి కావని!"

ఆ ఎత్తిపొడుపు రత్నావళికి బల్లెంలా పొడుచుకుంది. వెంటనే బింకంగా అడిగింది :

"అయితే ఈ కథాపరీక్ష ఎంతసేపు జరుగుతుంది?"

"ఎంతో సేపా! ఒక్క గడియ చాలు!"

"నేను కల్యాణ సమయానికి ఆయన భవంతికి వెళ్ళే అవకాశం ఉంటుందా?"

"ఓ, మహారాజులాగ. కాని నీ వా పరీక్షలో నెగ్గితేనే అక్కడికి వెళ్ళడం! తెలిసిందా?"

"అలాగే! కథ మొదలుపెట్టు!"

"ఇలా ఆదరాబాదరాగా విన్నావంటే పరీక్షలో నెగ్గడమ రావడం చాలాకష్టం. బాగా జాగ్రత్తగా వినాలి మరి!"

"అయితే ఒక్క నిమిషం ఆగు!"

అని రత్నావళి తొందరగా భవంతిలోపలికి వెళ్ళిపోయింది.

2

కార్తిక కౌముది పలచ పలచని గోక్షీరంలా ప్రపంచంఅంతటా ప్రసరించింది. రత్నశ్రేష్ఠి భవంతి అంతా ఆ వెన్నెల వెలుగు వెల్లువలో ఒక పెద్దనౌకలా నెమ్మది నెమ్మదిగా తేలింది. వెన్నెల వెలుగులు లతా నికుంజాల నలనల్లని నీడలలో తెలతెల్లని పూలగుత్తుల్లా మెరిసిపోయాయి. ఆకాశంనిండా మంచుతెరలు నిశ్చలంగా వేలాడాయి. దూరదూరంగా దేవాలయంలో కల్యాణసన్నాహ మంగళ తూర్యాలు వినవస్తున్నాయి. తూర్యాల ప్రతిధ్వనులు రత్నావళి హృదయంలో మంద్ర మంద్రంగా ప్రతిధ్వనించాయి. ధారానగరం అంతా ఆ లేత లేత వెన్నెల వెలుగుల్లో వేలాడే మంచుతెరలలో దృశ్యాదృశ్యంగా భాసించింది. జివ్వుమనే చలి ప్రాణుల హృదయాలలో వెచ్చవెచ్చని అనురాగదుగ్ధం పొంగించింది.

రత్నావళి తన అభిసారికా వేషం అంతా ముగించుకొని ముంగురులపై నీలివన్నె కాశ్మీర శాలువ మేలిముసుగుగా ధరించి తిరిగీ ఒక

నిమిషంలోనే అపరాజిత దగ్గరికి వచ్చింది. వా రిద్దరూ సుఖంగా ఒక రత్నకంబళంమీద కూర్చున్నారు. రత్నావళి ఉజ్జ్వలవేషం చూచి అపరాజిత కన్ను గీటింది :

"నీ ధోరణి చూస్తే తప్పకుండా ఈ విషమపరీక్షలో నెగ్గవలెననే ధీమాతోనే వచ్చినట్లున్నావే !"

"దాని కేమిలే! అనవసర కాలక్షేపంలోకి దింపి కాలహరణం చేద్దామని చూస్తున్నావేమో. నీ పరీక్ష కానీ !"

అపరాజిత అందుకుంది :

"అయితే కథ ప్రారంభించ మన్నావా ?"

"త్వరగా ప్రారంభించు! అయితే ఈ కథ నీ స్వకపోల కల్పితమా ? లేక ఎక్కడయినా జరిగిందా ?"

"నేనేమీ కల్పించడం లేదు. అంతా నా కళ్ళ కెదురుగుండా జరిగిందే !"

"ఎక్కడ ?"

"ఈ ధారా నగరంలోనే !"

"ఈ ధారా నగరంలోనా? ఎప్పుడు జరిగింది ?"

"అంతా ఇంచుమించు ఇరవై ఏళ్ళవుతుంది. అప్పటికి నీ వింకా పుట్టనే లేదేమో !"

"మరి నీ వప్పుడెక్కడ ఉండేదానవు ?"

"ఈ కథ జరిగిన భవంతిలోనే దాదిగా ఉండేదాన్ని !"

"ఎవరికి ?"

"కాంచనమాలకు!"

"అయితే ఆ కాంచనమాలే ఈ కథకు నాయిక అన్నమాట!"

"అవును !"

"ఆమె ఇప్పుడెక్కడ ఉంది?"

"కథ మొదటినించీ చెప్పనీయకుండా అడ్డు తగిలితే ఎలాగ? కథ కొంచెం మొదలుపెట్టి చెప్పనీ !"

"అయితే కానీ మరి!" అని రత్నావళి మేలిముసుగు ఒళ్ళంతా కప్పుకుని ఎంతో ఆత్రంగా కూర్చుంది. అపరాజిత కథ మొదలు పెట్టింది :

"పాపం కాంచనమాలను తలుచుకున్నప్పుడల్లా నా కళ్ళలో మెదులుతున్నట్లే ఉంటుంది. ఆమె కేవలం బంగారపు బొమ్మే! ఎప్పుడూ చిరునవ్వులతోనే సమాధానం చెప్పేది. సన్నగా శలాకలా ఉండేది."

"కథ చెబుతానని నాయిక పాదాదిశిరః పర్యంత వర్ణన మొదలు పెట్టావేమిటి?"

కొంచెం విసుగ్గా అడ్డు తగిలింది రత్నావళి.

"అదే చెబుతున్నాను. చెప్పనీ! అంతలోనే అడ్డుతగిలితే ఎలా!"

అని అపరాజిత మళ్ళీ తన కథ మొదలుపెట్టింది :

"కాంచనమాల అక్షరాలా కాంచనమాలే అని అందరూ ఆమెనెంతో మెచ్చుకొనేవారు. ఆమె మన ధారానగర దండనాయకుడు చండవర్మ కడగొట్టుకుమార్తె. లేక లేక ఆరుగురు మగపిల్లల తరువాత కలిగిన ఆడపిల్లకదా అని ఆమెనెవ్వరూ నేలమీద నడవనిచ్చేవారు కాదు. అంత అల్లారుముద్దుగా పెరిగింది కాంచనమాల!"

"తరవాత?"

"తరవాత క్రమంగా కాంచనమాలకు పెళ్ళిఈడు వచ్చింది. అదేమిచిత్రమోగాని ఎన్ని సంబంధాలు తీసుకువచ్చినా ఆమె కేదీ నచ్చనేలేదు."

అని అపరాజిత ఒక్క పెద్ద నిట్టూరుపు విడిచిపెట్టింది. రత్నావళి అడిగింది :

"దానికి కారణం?"

అపరాజిత మళ్ళీ కథ మొదలు పెట్టింది :

"దానికొక పెద్ద కారణమే ఉంది. చండవర్మ మేనల్లుడు చంద్రవర్మ చిన్నప్పటినించి చండవర్మ ఇంట్లోనే పెరిగి పెద్దవాడయి

నాడు. కాంచనమాలా చంద్రివర్మ లిద్దరూ చిన్నప్పుడు కలిసిమెలిసి ఆడుకునేవారు. చంద్రవర్మ తలిదండ్రు లిద్దరూ చిన్నతనంలోనే స్వర్గస్థులైనారు. అందుచేతనే చండవర్మ చంద్రవర్మను అల్లారుముద్దుగా పెంచి పెద్దవాణ్ణి చేశాడు—''

''అయితే కాంచనమాలకు క్రమంగా చంద్రవర్మపై అనురాగం బయలుదేరిందన్నమాట! అంతేనా ?''

''కథ చెప్పనీ! నే నెరిగినంతవరకూ కాంచనమాల ఎన్నడూ చంద్రివర్మనే వివాహమాడతానని పట్టుపట్టలేదు. కాని ఎలాంటి సంబంధం తీసుకువచ్చినా తల వంచుకొని తన కక్కరలేదన్నట్టుగా కంట నీరు పెట్టేది.''

మళ్ళీ రత్నావళి ప్రశ్నించింది :

''ఇంతకీ చంద్రవర్మపై ఆమె కనురాగం కలిగిందా? లేదా?''

''రత్నావళీ! నామాటవిని అనవసరంగా అడ్డుతగులకు. నా ఊహానాన నన్ను చెప్పనీ పోనీ!''

రత్నావళి మౌనం వహించింది. అపరాజిత కథ అందుకుంది :

''కాంచనమాలతల్లి కొంతకాలానికి చంద్రివర్మకు కాంచన మాలపై అనురాగం కలిగిందని గ్రహించింది. కాని ఆమె కాంచనమాలను చంద్రివర్మ కివ్వడాని కిష్టపడలేదు. ఇక కాంచనమాలమాట! ఆమె అగాథ హృదయరహస్యం ఆటుపిమ్మట చాలా కాలంవరకూ ఎవ్వరికీ తెలియలేదు.

ఒకనాటి సాయంకాలం నేను కాంచనమాలను ఆ ప్రశ్నే అడిగాను. కాంచనమాలను చిన్నప్పటినించీ నేనే పెంచి పెద్దదాన్ని చేశాను. అయినా ఆమె నోరువిడిచి తన హృదయరహస్యం నాకెరిగించలేదు. ఎంతసేపూ ఒకటేమాట ! నా తల్లి దండ్రులిద్దరూ ఎవరిని వివాహం చేసుకోమంటే వారినే వివాహం చేసుకుంటాను. దీనిలో నా ప్రమేయం ఏమున్నా ఉందిగనకనా ? ఎంతసేపూ ఇదే ధోరణి !

ఇక చంద్రివర్మమాట ! అతడు చిన్నప్పటినించి మేనమామ ఒద్దికలో పెరిగాడు. మేనమామకంటె చంద్రివర్మ కిక వేరే కావలసిన

వా రెవరు! అతని మనస్సులో కాంచనమాలపై అనురాగం అంకురించి చిగిర్చినమాట నిజమే! కాని ఏమి చెయ్యగలడు? పైగా మేనమామ భార్యకు కాంచనమాలను తనకిచ్చి వివాహంచెయ్యడం ఇష్టంలేదని గ్రహించివేశాడు.

కాని చండవర్మ కాంచనమాలను చంద్రవర్మకిచ్చి వివాహంచేస్తే బాగుంటుందని అనుకోకపోలేదు. ఒకనా డావిషయం భార్యతో ప్రస్తావించాడు. భార్య ఆ మాట విని విరుచుకుపడింది:

"నాపిల్లను శుభమల్లే ఆ ఊరూ పేరూలేని నిర్భాగ్యుడికిచ్చి పెళ్ళి చెయ్యాలని మీ కెలాతోచింది? ఇంతకీ ఏమిచూసి మీ రీ సంబంధం చేసున్నారు. భాగ్యాలా? భోగాలా? ఏముశ్నాయి! పట్టుమని పది వేళ్ళు నోట్లోకి వెళ్ళే తాహతయినా లేదాయిరి! ఈ సంబంధం చెయ్య డంకంటె నా పిల్ల కంతాని కురిబిగించడం మంచిది."

ఆపైన ఊరికే ఉత్తపుణ్యానికని బుడిబుడి దీర్ఘాలు ప్రారంభించింది.

చండవర్మ ధారానగరంలో అంతటా చండప్రచండుడని పేరు పొందాడు! కాని, ఏంలాభం! భార్యదగ్గిర పిల్లిపిల్ల అయిపోతాడు! అయినా ఆవేళ కొంచెం సాహసించి, ఏదో పసివాళ్ళిద్దరూ ఒక రొకరంటే ఇష్టపడుతున్నారనీ, వా రిద్దరికీ వివాహంచేస్తే సుఖపడతారనీ నీళ్ళు నములుతూ సన్న సన్నగా నసిగాడు. కాని భార్య దానికంగీకరించలేదు. ససేమిరా వల్లగాదని శఠించింది. మేనల్లుడి కిచ్చి పెళ్ళిచేస్తే పిల్లా తనూ కట్టకట్టుకుని దిగుడుబావిలో దిగుతామని బెదిరించింది.

చండవర్మ పెద్దకుమారుడుకూడా తల్లికి ఎన్నెన్నో విధాల చెప్పి చూశాడు. ఎంత చెప్పినా ఆమె దాని కంగీకరించలేదు.

భార్యాభర్త లిద్దరిమధ్యా ఇలా ఝంఝూమారుతం చెలరేగుతూంటే కాంచనమాలా, చంద్రవర్మా కళ్ళనీళ్ళు గుక్కుకుని మాట్లాడకూరుకున్నారు. చండవర్మే ఏమీ చెయ్యలేకపోతే ఇక వారేమి చెయ్యగలరు?

ఇలాగుండగా ఇంకొక విడ్డూరంకూడా విరుచుకుపడింది. ధారానగర సైన్యాధ్యక్షుని కుమారుడు విక్రమవర్మ కాంచనమాల రూపు

రేఖల ప్రశస్తి కర్ణాకర్ణిగా విన్నాడు. ఒకనాడు విక్రమవర్మ రాజవీధిలో తన ఉత్తమాశ్వంమీద ఒయ్యారంగా స్వారిచేస్తూ కాంచనమాల సౌందర్యం స్వయంగా తిలకించాడు.

ఆనాటినుంచీ విక్రమవర్మ కాంచనమాలను తప్ప ఇంకెవరినీ వివాహమాడనని భీష్మించుకుని కూర్చున్నాడు. క్రమంగా ఆ విషయం చండవర్మ చెవిని పడింది. అతడేమీ అనలేక వినీవిననట్టుగా మాట్లాడ కూరుకున్నాడు.

పాపం, కాంచనమాల ఆ సంగతి విన్నప్పటినుంచి బాగా చిక్కి శల్యమైపోయింది.

క్రమంగా ఆ సంబంధంవ్యవహారం కొంచెం దగ్గరబంధువులద్వారా కాంచనమాల తల్లికి తెలిసింది. అదివినగానే ఆమె ఒక్క మారుగా ఎగిరిగంతేసింది. కాంచనమాల కన్ని విధాలా అదే తగిన సంబంధమని నిశ్చయించింది. నిజానికనేక విషయాలలో అది తగిన సంబంధమే.

విక్రమవర్మ తల్లిదండ్రులు మహైశ్వర్యవంతులు! పైగా అతని తండ్రి ధారానగర సైన్యాధ్యక్షుడు. వారికి అధికారము, వైభవము, ఐశ్వర్యము అన్నీ ఉన్నాయి. విక్రమవర్మకూడా చూడడానికి కొంచెం బాగానే ఉంటాడు.

చండవర్మ మరి భార్యపోరు పడలేక ఆ సంబంధంవైపు కొంచెం మొగ్గుదల చూపించాడు.

అయితే ఆ సంబంధం కాంచనమాలకు నచ్చలేదని అతనికి తెలుసు. పైగా కాంచనమాల ఆ సంబంధం మాట విన్నప్పటినించి బాగా పాలిపోయింది. అందుచేత ఒకనాడు చండవర్మ బెదురుతూ బెదురుతూ భార్యతో ఆ మాట ప్రస్తావించాడు. ఆమె అదివిని పక్కన నవ్వింది :

"ముక్కుపచ్చలారని పిల్ల! తనకి తగిన సంబంధం ఏదో దానికేం తెలుసు? ఏదో చిన్నతనంకొద్దీ మన చంద్రవర్మ అంటే కొంచెం మమకారంతో పడి ఏడుస్తూంది. పెళ్ళిచేసిన మరునాటినుంచీ ఈ మమకారాలన్నీ అవే మాయమైపోతాయి.

"అదీగాక చంద్రవర్మ ఈ ఇంట్లో ఉన్నంతకాలమూ అది అలాగే ఉంటుంది. అందుచేత ఏదో మిష పెట్టి చంద్రవర్మ నిక్కడి నించి పంపించి వెయ్యండి! ఆ మరునాడది తనంతట తానే విక్రమవర్మను వివాహమాడడానికి సిదపడుతుంది. ముందెలాగైనా నేను చెప్పిన పని చెయ్యండి. తరవాత దానిచేత ఒప్పించే పూచీ నాది."

ఆమె చాలా చురుగ్గా సలహా ఇచ్చింది.

ఆ తరవాత కొన్నాళ్ళకు చంద్రవర్మకు విశాలాపుర దండనాయక పదవి లభించింది.

ఆ పని కొంచెం రహస్యంగా చండవర్మ చేయించిందే!

అటుపిమ్మట కొంతకాలానికి చంద్రవర్మ విశాలాపురానికి బయలు దేరి వెళ్ళిపోయాడు."

3

అంతవరకూ కాంచనమాల కథ చెప్పిన అపరాజిత ఒక క్షణంసేపేదో ఆలోచించి ఉసూరుమని దీర్ఘనిశ్వాసం విడిచిపెట్టింది.

రత్నావళి దూర దూరంగా కామదేవాయతనంలో ధ్వనించే కళ్యాణ తూర్యాల ధ్వని విని అదిరిపడింది:

"అప్పుడే స్వామి కళ్యాణం ప్రారంభమైనట్లుందే! ఇంకా ఈ కథ ఎంతసేపు పడుతుందో?"

ఎంతో ఆత్రంగా అడిగింది.

"ఎంతోసేపా! నువ్వు మధ్య మధ్య అడ్డుప్రశ్నలు వెయ్యక పోతే అరగడియసేపు పట్టదు. ఇంతకీ నీకీ కథ విన సొంపుగాలేదా?"

అపరాజిత రత్నావళి వైపొక చిరునవ్వురేక విసిరింది.

"లేకేమి? ఆ కాంచనమాల కూడా నాలాంటి దురదృష్టవంతురాలు లాగే కనిపిస్తోంది...సరే, దానికేమిగాని ఆ తరవాత ఏమైంది?"

కాంచనమాల ఎంతో ఆత్రంగా అపరాజితవైపు చూసింది. ఆమె మళ్ళీ మిగిలినకథ అందుకుంది :

"పాపం! కాంచనమాలకు చంద్రవర్మ విశాలా నగరానికి వెళ్ళిపోవడం ఎంతైనా మనఃక్లేశం కలిగించింది. అతడు బయలుదేరి వెళ్ళిపోతూంటే కనుచూపు మేర వరకూ ఆమె అతడెక్కిపోయే అశ్వంవైపు నిశ్చలంగా రెప్ప వాల్చకుండా చూచింది. ఆ సమయంలో నే నామె పక్కనే నిలుచున్నాను. ఆ అశ్వం కనుచూపుమేర దాటిపోగానే ఆమె కళ్ళల్లోని వెలుగొక్కమారుగా అదృశ్యమై పోయింది!

చంద్రవర్మ విశాలా నగరానికి వెళ్ళిపోవడానికి కారణం తన తండ్రి చండవర్మేనని కాంచనమాల గ్రహించి వేసింది. చంద్రవర్మే చండవర్మమాట కెదురాడలేక తలవంచుకొని విశాలా నగరానికి వెళ్ళిపోతే, మరి కాంచనమాల ఏమి చెయ్య గలదు?

అటు పిమ్మట ఇంచుమించు ఒకమాసం గడిచిపోయింది.

విక్రమవర్మ తనపట్టు విడవలేదు. కాంచనమాలను తప్ప మరెవరినీ వివాహమాడననీ, ఆ వివాహం కాని పక్షంలో అజన్మ బ్రహ్మచారిగానే ఉండిపోతాననీ శపథం పట్టాడు.

ఐశ్వర్యాధికారాలలో విక్రమవర్మ తండ్రి చండవర్మకన్న గొప్పవాడని నే నిదివరకే సూచించాను. పైగా కాంచనమాల తల్లికి ఆ సంబంధం అన్నివిధాలా నచ్చిందికూడాను. నెమ్మదిగా ఆమె భర్తను కూడా ఒప్పించింది. ఇంక కాంచనమాలే మిగిలింది. కాని ఆమె క్రమక్రమంగా దారిలోకి రాకపోదని తల్లి గట్టినమ్మకం! అయితే కాంచనమాల ధోరణి చూస్తే ఆమె కేమీ పాలుపోలేదు.

ఒకనాడు దీపదీపాల వేళ కాంచనమాల భవంతిలోపల గదిలో ఒకమూల పరధ్యానంగా కూర్చుంది. ఆ గది అంతా బాగా చీకటిగా ఉంది. నే నప్పుడే ఆ గదిలోకి వెళ్ళాను. ఎందుచేతనో పరిచారికలెవరూ అక్కడ దీపం పెట్టలేదు. కాంచనమాల ఏదో ఆలోచిస్తూంది. ఆమెధోరణి పరిశీలిస్తే నిశ్చలంగా దేనివైపో చూస్తూన్నట్టు కనబడింది. ఆ సమయంలో కాంచనమాల ఆ గది కంతటికీ అప్పుడే వెలిగించిన కర్పూర దీపంలా కనిపించింది. ఆమె అలా చీకటిలో ఏకాకిగా పడి ఉండడంచూస్తే నాకడుపు తరుక్కుపోయింది.

ఒక దీపం వెలిగించి ఆ గదిలోకి తీసుకువెళ్ళాను. అంతలోనే ఆమె తల్లికూడా అక్కడికి వచ్చింది. నెమ్మదిగా కుమార్తె పక్కన కూర్చుని తల నిమిరింది.

"కాంచనమాలా! మీ నాయనగారు నేను చెప్పిన సంబంధం నిశ్చయం చేదామనుకుంటున్నారమ్మా!"

అని నిదానంగా కాంచనమాలవైపు చూచింది.

కాంచనమాల మాట్లాడలేదు. తల్లి మళ్ళీ అందుకుంది:

"ఇదిగో! చూడమ్మా! వాళ్ళన్నివిధాలా మనకన్నా చాలా గొప్పవాళ్ళు. నీ కలాంటి సంబంధం వచ్చిందంటే అదంతా పూర్వ జన్మంలో చేసుకున్న పూజా ఫలితమే అనుకో! అదీగాక నీవు చూశావో లేదోగాని విక్రమవర్మకూడా చక్కగానే ఉంటాడు. అన్నివిధాలా మన కదే తగిన సంబంధం. నీ వీ సంబంధం చేసుకుంటే బాగా సుఖపడ తావు. నా మాట వినమ్మా!"

అని చాలా చాలా నచ్చజెప్పింది. కాంచనమాల ఆ మాట లన్నీ విని తల వంచుకుని కూర్చుంది. అంతేగాని అవుననిగాని కాదని గాని మాట్లాడలేదు. కొంతసేపటి కేదో సమాధానం చెప్పబోయి గొంతు సవరించుకుంది.

ఆ పైన నే నందుకొన్నాను:

"అమ్మా! కాంచనమాల చిన్నపిల్ల. నోరు విడిచి ఏమని మాట్లాడుతుంది? అమ్మాయి కేది మంచి సంబంధమో మీకు మాత్రం తెలియదు గనకనా? ప్రత్యేకంగా అడగడమెందుకు? మనస్సులో ఉన్నదేదో పైకి చెప్పడానికి సిగ్గుపడుతూందేమో!" అలవోకగా కాంచనమాలకేసి చూచాను. నా మాటలు విని ఆమె కొరకొర లాడుతూ చూసింది.

"అయితే ఇది నీకిష్టమేనన్నమాట! మీ నాయనగారితో అలా గని చెబుతాను. సరేనా?" అని కాంచనమాల తల్లి లేచి నిలబడింది. అంతలోనే చండవర్మ అక్కడికి వచ్చాడు. జిజ్ఞాసా దృష్టితో భార్య వైపు చూశాడు. కాంచనమాల తల్లి చంద్రవర్మను చూస్తూనే సమా ధానం చెప్పింది.

“లోలోపల ఇష్టపడినా పైకి చెప్పడానికెందుకో సిగ్గుపడుతూన్నట్టుంది. అయినా ముక్కూ, మొహమూ తెలియని చిన్నపిల్ల, దానికేం తెలుసు!”

అని అంటీ అంటనట్టుగా చప్పరించి వేసింది. చండవర్మ భార్యతో కలిసి అక్కడినించి వెళ్ళిపోయాడు.

ఆ తరవాత చండవర్మ ఆ సంబంధమే స్థిరపరిచాడు. సంబంధం నిశ్చయమయిన తరువాత నాలుగైదు రోజులలో కాంచనమాలా విక్రమవర్మ లిద్దరికీ ఎంతో వైభవంగా వివాహం జరిగిపోయింది.

4

వివాహమైన అయిదారు మాసాలలో కాంచనమాల అత్తవారింటికి వెళ్ళిపోయింది. చిన్నప్పటినించి పెంచిన మమకారం కొద్దీ నేను కూడా ఆమెతో కలిసి అత్తవారింటికి వెళ్ళాను.

చంద్రవర్మ కాంచనమాల వివాహానికి చంద్రవర్మను అంటీ అంటనట్టుగా పిలిచాడు. అందుచేత చంద్రవర్మ కాంచనమాల వివాహానికి రానేలేదు. అతడు రాకపోవడం ఒకవిధంగా మంచిదే అయిందిగాని అందుచేత కాంచనమాల ముఖంలో కేవలం ముభావంతప్ప మరేమీ కనిపించలేదు.

విక్రమవర్మకు కాంచనమాలా చంద్రవర్మల పరస్పరానురాగ వ్యవహారం స్పష్టంగా తెలిసిందో లేదో నాకు తెలియదు. ఏదైనా కొంచెం చూచాయగా తెలిస్తే తెలిసిఉండవచ్చుననే నా నమ్మిక.

ఏది ఏమైనా అతనికి కాంచనమాలమీద కలిగిన అనురాగం అపారం! అతడొక్క నిమిషమైనా ఆమెను విడిచిపెట్టి ఉండలేక పోయేవాడు!”

అని అపరాజిత, అంతలో ఏదో జ్ఞాపకంవచ్చి, హఠాత్తుగా అంతటితో తన కథ ఆపివేసింది.

రత్నావళికి క్రమక్రమంగా కథమీద ఆసక్తి పెరిగింది. అందుచేత ఎంతో ఆత్రంగా అడిగింది:

"హఠాత్తుగా కథ ఆపివేశావే! ఆ తరవాత ఏం జరిగింది?"

అపరాజిత మళ్ళీ అందుకుంది:

"రత్నావళీ! వివాహమయిన కొంతకాలందాకా మగవారందరూ భార్యలంటే వల్లమాలిన మమకారం చూపిస్తారు. కాని తరవాత తర వాత మగవారికి 'భార్య' అంటే గడ్డిపోచకన్నా తేలికై పోతుంది. ఆమె ఎంతటి అందకత్తెకానీ, ఎంతటి అనురాగంతోనైనా కాళ్ళా వేళ్ళాపడి వేళ్ళాడనీ ఆదేమి పాపమోగాని భార్యఅంటే అంత తేలికై పోతుంది!

కాంచనమాలా చంద్రవర్మల అనురాగం విక్రమవర్మకు కొంచెం తెలిసిందే అనుకుందాము. అయినా అత డామె నెప్పుడూ కింద నడవ నిచ్చేవాడే కాదు!

వివాహమయ్యాక ఇంచుమించు ఒక ఏడాది గడిచిపోయింది. అయినా కాంచనమాలమీద విక్రమవర్మ అనురాగం అణువంతైనా తగ్గిపోలేదు.

అతడామె కెన్నెన్నో అలంకారాలు, అందమైన చీరెలు బహూక రించేవాడు. ఆమె నడిస్తేనే పాదాలు కందిపోతాయేమో అన్నట్లు మాట్లాడేవాడు. ఆమె మనస్సులో ఏమి కావాలనుకున్నా అవి ఆ మరునాడే ఆమెఒళ్ళో వచ్చిపడేవి. విక్రమవర్మ కాంచనమాలపై అంతటి ఆప్యాయత కనబరచేవాడు.

ఇక కాంచనమాల సంగతి. వివాహమైన చాలాకాలంవరకూ ఆమె ధోరణి ఏమీ మారలేదు. కాని భర్త విక్రమవర్మ ఆదరాభిమానాలు చూరగొన్నకొద్దీ ఆమె ధోరణి కొంతవరకు మారింది.

నేనా ధోరణి కెంతో సంతోషించాను. క్రమంగా ఆమె పెదవు లపై చిరునవ్వులపూత ప్రారంభించింది.

కొందరు యువతు లెలాఉన్నా సౌందర్యవతులుగానే కని పిస్తారు. విషణ్ణ వదనంతో వెలవెలబోతున్నా కాంచనమాలకది ఒక ప్రత్యేకాలంకారంగానే కనిపించేది. ఎంతో బెంగటిల్లి కృశించిపోయినా ఒక్క రవ్వ చిరునవ్వు మెరిసేసరికి కాంచనమాల ముఖ సౌందర్యం వేయి మడుగు లతిశయించేది!

కొంతకాలంపాటు చంద్రవర్మకోసం కుమిలి కృశించినా క్రమ క్రమంగా ఆమె ఆ విషయమంతా మరిచిపోయి స్థిమితపడగలదనీ, కాంచనమాలా విక్రమవర్మల అన్యోన్యత క్రమక్రమంగా వృద్ధిపొంద గలదనీ అనుకున్నాను. అది చాలావరకు నేననుకున్నట్టే జరిగింది. కాంచనమాల అత్తింటివారూ పుట్టింటివారూ ధారానగరవాసులే కనుక తల్లిదండ్రులుకూడా అప్పుడప్పుడామెను చూచి వెళుతూండేవారు. కాంచనమాల కూడా అడపాదడపా పుట్టింటికి వెళ్ళివస్తూండేది.

ఆ తరవాత కొంతకాలానికొక చిన్న సంఘటన జరిగింది. ఒక నాడు చంద్రవర్మ విశాలా నగరంనించి కాంచనమాలను చూడాలనే కుతూహలంతో ఆమె అత్తవారింటికి వచ్చాడు.

నేనా సమయంలో కాంచనమాలతో ఏదో పిచ్చాపాటీ మాట్లాడు తున్నాను.

చంద్రవర్మను చూచీచూడడంతో కాంచనమాల తటాలున లేచి నిలబడింది. అత్యన్తంతో ఆప్యాయంగా ఆదరించింది. ఆ సమ యంలో ఆమె ముఖం చూచితీరాలి! ఒక్కసారిగా ఆమెకళ్ళు వేయి కర్పూరదీపాలు వెలిగినట్లుగా తళతళా మెరిసిపోయాయి. ఆమె శరీరంలో అంతటా ఏదో అపూర్వమయిన ఆనంద చైతన్యం ప్రవహించి నట్లయింది. కొంచెం కుశల ప్రశ్నాదికం జరిగిన తరవాత కాంచన మాల వ్యంగ్యంగా అడిగింది:

"ఇన్నాళ్ళకి నేను కొంచెం జ్ఞాపకం వచ్చానన్నమాట! పోనీ అదే పదివేలు!"

ఆ మాటతో చంద్రవర్మ అదిరిపడ్డాడు:

"అదేమిటి! అలా మాట్లాడుతున్నావు?"

"ఏం!"

"నేను నిన్ను మరిచిపోవడమేమిటి?"

"మరిచిపోకపోతే నా వివాహానికెందుకు రాలేదో!"

"నీ మనస్సు నొప్పించడం ఇష్టంలేక!"

"ఓహో! అలాగా! ఒకవేళ నా మీద కాని కోపం వచ్చిందేమోనని అనుకున్నాను."

"మధ్య నీమీద కోపం ఎందుకు?"

"అయితే ఈ కోపం అంతా ఎవరిమీద?"

ఆ ప్రశ్న విని చంద్రవర్మ గుండెలలో ఉన్న ఊపిరి అంతా ఒక్కమారుగా విడిచిపెట్టాడు:

"కాంచనమాలా! ఎవరిమీద కోపపడితే ఏం లాభం! నేను నీ వివాహానికి రావడం మీ నాయనగారికే ఇష్టంలేదు. అది నీవు మాత్రం తెలియదా?"

ఆ మాటతో కాంచనమాల తల వంచుకొన్నది:

"పోనీలే! ఇన్నాళ్ళకయినా నా మీద కొంచెం జాలి కలిగింది."

అని చంద్రవర్మ విశాలాపురం వెళ్ళినప్పటినించి జరిగిన విశేషాలన్నీ గుచ్చి గుచ్చి అడిగింది.

నేను కొంచెం సమీపంలోనే ఉండి ఏవేవో గృహకృత్యాలు నిర్వర్తిస్తూ వారి ధోరణి అంతా ఒక కంటకనిపెట్టి చూస్తూనే ఉన్నాను. వారేవో అనేక విషయాలను గురించి ఎంతో ఉల్లాసంగా మాట్లాడుకున్నారు. వారి మాటలలో ఎన్నెన్నో చిత్రవిచిత్ర విషయాలు దొర్లిపోయాయి! ఒక్కొక్కప్పుడు వారి సంభాషణ కొక దారీ తెన్నూ ఉన్నట్లే కనబడలేదు. నీ వెప్పుడైనా ఇద్దరు పసిపిల్లలు మాట్లాడుకునే ధోరణి విన్నావో లేదో! కాంచనమాలా చంద్రవర్మ లిద్దరి ప్రసంగాలూ సరిగా ఆ విధంగానే ఒక తుదీ మొదలూ లేకుండా ఎంతో సేపు సాగిపోయాయి. వా రిద్దరూ ఆ సమయంలో ఎంత ఆప్యాయంగా మాట్లాడుకొన్నారు!

5

అప్పటికి సూర్యాస్తమయం అయింది. మరి కొంత సేపటికి విక్రమవర్మా, వృద్ధులైన అతని తల్లిదండ్రులూ అక్కడికి వచ్చారు. విక్రమవర్మ చంద్రవర్మ నెంతో ఆదరించి గౌరవించాడు. చంద్రవర్మ యెడల

అతడు కనబరిచిన ఆదరాభిమానాలు చూస్తే నాకే ఆశ్చర్యం వేసింది. విక్రమవర్మ చంద్రవర్మనింకా నాలుగైదు రోజుల వరకూ తమ ఇంట ఉండవలసిందని బలవంత పెట్టాడు. కాని చంద్రవర్మ అక్కడ ఒకటి రెండు రోజులకంటె ఉండలేదు. ఆ తరవాత అతడు మేనమామ చండవర్మ భవంతికి వెళ్ళి రెండు మూడు రోజులుండి తిరిగి విశాలాపురం వెళ్ళిపోయాడు. అంతకు మునుపు మళ్ళీ ఒకసారి వచ్చి కాంచనమాలను చూచి మరీ ప్రయాణమయినాడు.

అటుపిమ్మట నాలుగైదు మాసాలలో కాంచనమాల బాగా చిక్కి శల్యమైపోయింది. కారణమేమో ఎవరికీ తెలియలేదు. ఆ రోజుల్లో విక్రమవర్మ ఆమెనొక నిమిషమైనా విడిచిపెట్టకుండా కంటికి రెప్పలా కనిపెట్టుకుని ఉండేవాడు. ఎందరెందరినో ధారానగర రాజ వైద్యులను పిలిపించి కాంచనమాల కనేక విధాలుగా వైద్యాలు చేయించాడు. ఏ వైద్యం చేసినా కాంచనమాల నాలుగురోజుల పాటారోగ్యంగా ఉన్నట్టు కనబడేది. ఆ తరవాత అదేవ్యాధి మళ్ళీ మొదటికి వచ్చేది.

కాంచనమాల క్రమక్రమంగా మంచం పట్టింది. విక్రమవర్మ పరిచారికల నేర్పాటుచేసి ఎంతో శ్రద్ధగా ఆమెకు పరిచర్యలు చేయించాడు. అహర్నిశలూ ఆమె సన్నిధినే కూర్చుండి పరిహాస ప్రసంగాలతో ఉల్లాసం కలిగిస్తూ ఆమెతోబాటు కాలక్షేపం చేసేవాడు.

కాంచనమాల వ్యాధి క్రమక్రమంగా ఎక్కువైనట్లే కనబడింది గాని, తగ్గే సూచనలేవీ కనిపించలేదు. ఎన్ని వైద్యాలు చేయించినా తాత్కాలికంగానే కొంచెం ఉపశమించినట్లు కనిపించేది. ఆ వ్యాధి ఏమో ఎవరికీ తెలియలేదు.

ఒకనాటి రాత్రి నేనూ, విక్రమవర్మా కాంచనమాల శయ్యకు సమీపంలో కూర్చున్నాము. ఆమె పరిస్థితి ఏమీ బాగాలేదు. విక్రమవర్మ ఆమె రుగ్మతధోరణి చూచి ఉసూరుమని ఒక్క నిట్టూర్పు విడిచిపెట్టాడు :

‘‘కాంచనమాలా! నీ వంట్లోక్కి ఎలాగుంది? కన్నెత్తి నాతో మాట్లాడవేమి? అయ్యో! నానాటికి ఇలాగయిపోతున్నావేమిటి? మా

వారందరితోటీ పెద్ద యుద్ధంచేసి, ఏరి కోరి నిన్ను వివాహం చేసు కున్నాను. అదేమి పాపమో గాని ఆ నాటినించీ నీ వీ విధంగా చిక్కి శల్యమైపోతున్నావు! ఇదంతా నా దురదృష్టమే! నేను పూర్వజన్మంలో చేసుకున్న పుణ్యం ఇంతే!''

ఆ తరవాత కొంచెం గద్గద భారంవల్ల అతని నోట మాట పెగలలేదు.

కాంచనమాల ఒక్కసారి కన్నెత్తి అతనికేసి చూసింది. ఆమె నేత్రాలరనిమేషం వరకు అలాగే నిశ్చలంగా ఉండిపోయాయి. తరవాత ఆమె రెండు కనుగొలుకులనుండి బొట బొటా వేడి కన్నీరు ప్రవ హించింది. కాంచనమాల కంఠం గద్గద భారంతో వణికిపోయింది:

"ఆ దురదృష్టం మీదికాదు. నాది! నేను మీవంటివారికి తగను! ఇలా జీవచ్ఛవంలాగ జీవించడంకంటె మరణించడమే మంచిది. నా కోసం మీ రెందు కింతగా శ్రమ పడతారు? ఇక నే నాళ్ళే కాలం జీవిస్తానని తోచదు.''

"కాంచనమాలా! అదేమిటి అలాగంటావు! తప్పు! తప్పు!''

అని విక్రమవర్మ కాంచనమాల ముంగురులు నిమురుతూ ఆమె శయ్యమీద కూర్చున్నాడు.

తరవాత కాంచనమాల లోలోపల దుఃఖం నిలవరించుకోలేక పట్టి పసిపాపలా వెక్కి వెక్కి ఏడ్చింది.

ఆమె అలా కుమిలి కుమిలి దుఃఖించడానికి కారణమేమో మొట్టమొదట మాకెవరికీ తెలియలేదు. రుగ్మతవల్ల ఏర్పడిన శరీర మనోదౌర్బల్యాలే దానికి కారణమై ఉండవచ్చునని అనుకొన్నాము.

ఒకనాటి రాత్రి చాలా పొద్దుపోయేదాకా నేను కాంచనమాల మంచం పక్కనే కూర్చున్నాను. చిక్కి శల్యమైపోయిన కాంచన మాల ముఖం ఆ దీపకాంతిలో నక్షత్రకాంతిలో శుద్ధ పాడ్యమినాటి చంద్రవంకలా మెరిసింది. చిక్కిశల్యమైనా ఆమె ముఖంలో కళా కాంతులు తగ్గలేదు.

అక్కడికి వెళ్ళిన చాలా సేపటిదాకా కాంచనమాల నేనున్న సంగతి గుర్తించలేదు. కొంత సేపటికి నా ఉనికి గమనించింది. నేనామె దగ్గిరికి వెళ్ళి నెమ్మదిగా అన్నాను :

"కాంచనమాలా! నీ ధోరణి చూస్తే ఏదో వల్లమాలిన మనోవ్యాధితో బాధపడుతున్నట్లున్నావు. అదేమిటో కాస్త నా చెవిని వేస్తే తప్పా?"

కాంచనమాల చాలా సేపటిదాకా దాని కేమీ ప్రత్యుత్తరం చెప్పలేదు. తరవాత ఏమాలోచించిందో మరి! మెల్లిగా పెదవి కదిపించింది :

"చెవి తేమాత్రం ఏం లాభం!"

ప్రాణంవిడిచిన ట్లొక దీర్ఘ నిశ్వాసం విడిచింది.

"పోనీ! అదేదో కొంచెం నా చెవిని వేస్తే తప్పా?"

తిరిగి ఎంతో ఆప్యాయంగా బ్రతిమాలుకొన్నాను.

చిట్ట చివరికి కాంచనమాల సమాధానం చెప్పింది :

"అపరాజితా! నీవు నాకు చేసే పరిచర్య కేమి చేసినా నీ ఋణం తీర్చుకోలేను. ఇక ఈ ఒక్క ఉపకారం చేస్తివా, నీ కెంతైనా ఋణపడి ఉంటాను. నేనిక ఆట్టే కాలం జీవిస్తానని తోచదు. ప్రాణాలు విడిచేముందు చంద్రవర్మ నొక్కమారు కళ్ళారా చూడాలని ఉంది. అంతే! మా వాళ్ళందరూ అప్పుడప్పుడు నన్ను చూడడానికి వస్తూనే ఉన్నారు గదా. నా కిక కోరిక లేవీ లేవు."

అని ఇక మరి మాట్లాడలేక కళ్ళు వాల్చింది. అంతలో విక్రమవర్మ అక్కడికి వచ్చాడు. ఆమె పరిస్థితి చూచి అతడలాగే దిగాలు పడిపోయాడు. నేను కొంచెం తటపటాయిస్తూ విక్రమవర్మతో అన్నాను:

"కాంచనమాల పరిస్థితి ఏమీ బాగాలేదు. ఒకసారి మనవాళ్ళకీ, చంద్రవర్మకీ కబురు పంపిస్తే మంచిదేమో."

వెంటనే విక్రమవర్మ కాంచనమాల తల్లిదండ్రులకా విషయం కబురు పంపించాడు. ప్రత్యేక దూత ద్వారా చంద్రవర్మకి కూడా వర్తమానం పంపించాడు.

6

కాంచనమాల రుగ్మత పరిస్థితి విని చంద్రవర్మ ఉరకలు వేసుకుంటూ ధారా నగరానికి పరుగెత్తుకు వచ్చాడు. ఆమె తల్లి దండ్రులంతకు పూర్వమే విక్రమవర్మ భవంతికి చేరుకున్నారు. అతని తల్లి దండ్రులుకూడా కాంచనమాల అనారోగ్య పరిస్థితి చూసి గుడ్ల నీరు గుక్కుకోవడం ప్రారంభించారు. నానాటికీ కృశించిపోతున్న కాంచనమాల దేహస్థితి చూసి ఆమె మరి జీవించదనే నేను అనుకున్నాను.

కాని క్రమంగా కాంచనమాల ఆరోగ్యం కొంచెం కుదటపడడం ప్రారంభించింది. ఇంకొక నాలుగైదు రోజులు గడిచేసరికి కాంచనమాల కిక భయంలేదని అనిపించింది. తరవాత కొన్నాళ్ళకు కాంచనమాల తల్లిదండ్రు లిద్దరూ తమ భవంతికి వెళ్ళిపోయారు. విక్రమవర్మ తల్లి దండ్రులకుకూడా కాంచనమాలకేమీ భయం లేదని ధైర్యం కలిగింది. అయినా అప్పటినించి వారు కాంచనమాల కింకా బాగా ఆరోగ్యం కలగడంకోసం గృహ దేవతలకు పూజా పునస్కారాలు చేయించడం మొదలు పెట్టారు. స్వయంగా తాముకూడా పూజా పునస్కారాలు ప్రారంభించి రాత్రింబగళ్ళా జంజాటంలో పడిపోయారు.

చంద్రవర్మ రాకవల్లనే కాంచనమాల ఆరోగ్యం కొంచెం కుదట బడుతున్న సంగతి విక్రమవర్మ గ్రహించకపోలేదు. ఆ సంగతి చంద్ర వర్మకూడా పసిగట్టాడు. కాని ఆతడా పరిస్థితి గమనించినప్పటినించి బాగా ఇరుకులో పడిపోయాడు. త్వరలోనే తిరిగి విశాలా నగరానికి మరలిపోవాలని అనుకున్నాడు.

క్రమక్రమంగా కాంచనమాల ఆరోగ్యం ఇంకా బాగా అభివృద్ధి చెందింది. మంచం పట్టిపోయిన కాంచనమాల మళ్ళీ లేచి భవంతిలో నాలుగుమూలలా మసలడం మొదలుపెట్టింది.

ధారా నగర వైద్యులెవరికీ ఆమె ఆరోగ్యం క్షీణించిపోడానికి గాని, మళ్ళీ కోలుకోడానికిగాని కారణమేమో తెలియలేదు. ఇంకా కొంచెం గొప్ప రాజవైద్యుల నెవరినైనా పిలిపించి వైద్యం చేయిస్తే మంచిదని ఆ ఇంట్లో ఉన్నవారందరూ అనుకున్నారు. విశాలాపురంలో

అలాంటి పేరెక్కిన ఘనవైద్యులున్నారనీ, వారిని పిలిపిస్తే మంచిదనీ చంద్రవర్మ అన్నాడు. కావలిస్తే వెంటనే తాను విశాలానగరం వెళ్ళి ఆ రాజవైద్యులను వెంటనే ధారానగరానికి పంపించే ఏర్పాటు చేస్తానని కూడా చెప్పాడు.

ఆమాట వినగానే కొంచెందూరంలో విశ్రాంతికోసం శయ్యపై ఒరిగిన కాంచనమాల ముఖకవళిక హఠాత్తుగా మారిపోయింది. పక్కనే కూర్చున్న విక్రమవర్మ అది గమనించినా గమనించనట్లే నటించాడు. చంద్రవర్మ ఇక ఎవరివైపూ చూడకుండా గవాక్షంకేసి చూస్తూ కూర్చున్నాడు. కొంతసేపటికి విక్రమవర్మతో వినబడీ వినబడనట్లు నెమ్మదిగా అన్నాడు:

"నేను రేపే విశాలాపురానికి బయలుదేరి రాజవైద్యులెవరినైనా ఇక్కడికి పంపిద్దామనుకుంటున్నాను."

ఆ మాటవిని కాంచనమాల చంద్రవర్మకేసి రెప్పవాల్చకుండా చూసింది. విక్రమవర్మ కొంచెం తటపటాయించాడు.

"పోనీ, నేనే విశాలానగరం వెడితే?"

"మీ రక్కడి రాజవైద్యుల నెవరినైనా ఎరుగుదురా?"

"ఒక వైద్యుణ్ని కొంచెం బాగానే ఎరుగుదును."

"పోనీ, నేనుకూడా మీతో వస్తాను!"

"మీ రెందుకు? నేను తిరిగివచ్చేదాకా ఇక్కడే ఉండండి! ఇక్కడ ఎవరో ఒక రుండకపోతే ఎలాగ? మా నాయనగారు బొత్తిగా కాలు కదపలేని స్థితిలో ఉన్నారు! తలవనితలంపుగా ఏదైనా అవాంతరం వస్తే!"

విక్రమవర్మ ఆనాటి సాయంత్రమే విశాలానగరానికి బయలుదేరాడు. వెళ్లేటప్పుడు ముందుగా కాంచనమాలతో ఆ సంగతి చెప్పాడు. ఆమె కొంతసేపటివరకూ అతనివైపు కళ్ళెత్తి చూడనేలేదు. విక్రమవర్మ మళ్ళీ అడిగాడు:

"నేను బయలుదేరి వెళ్లనా మరి?"

దానిమీద కాంచనమాల మూతి బిగించింది.

"మీరు వెళ్ళవద్దు!"

"ఎవరో ఒకరు వెళ్ళకపోతే ఎలాగ?"

అని విక్రమవర్మ అలాగే ఆమెవైపు గమనించాడు.

"ప్రస్తుతం నాకేమీ భయంలేదు. క్రమంగా నా దేహస్థితి దానంతట అదే కుదటపడుతుంది. మీరు లేకపోతే నా కెందుకో గుబులు బయలుదేరుతుంది."

"సరేగాని మళ్ళీ రోగం తిరగబెడితేనో?"

"ఏమైనా సరే, మీ రక్కడికి వెళ్ళడానికి వీల్లేదు."

కాంచనమాల విక్రమవర్మ చెయ్యి గట్టిగా పట్టుకుంది. విక్రమవర్మ ఆమెను బుజ్జగిస్తూ నెమ్మదిగా చేతిపట్టు విడిపించుకొన్నాడు :

"కాంచనమాలా! నేను మళ్ళీ త్వరలోనే తిరిగివచ్చి వేస్తాను. ఎంతయినా రెండు మూడు రోజులకంటె ఎక్కువ ఆలస్యంకాదు. నన్ను వెళ్ళనీ. ఏమో! ఎవరి హస్తవాసిలో ఏమి విశేషం ఉందో! ఎవరు చెప్పగలరు? అక్కడి వైద్యులెవరయినా వ్యాధి పూర్తిగా నయంచేస్తారేమో, ఎందుకైనా మంచిది. కొంచెం ముందుగానే మేలుకోవాలి."

విక్రమవర్మ నెమ్మదిగా బుజ్జగించి విశాలాపురానికి బయలుదేరి వెళ్ళిపోయాడు. కాంచనమాల కనిపించినంతవరకు రెప్పపాటు లేకుండా నిశ్చలంగా అతనివైపు చూచింది. తరవాత నీరసంగా కళ్ళు మూసింది. ఆమె కళ్ళు రెండూ వేడివేడి కన్నీటిలో నానిపోయాయి.

7

అపరాజిత ఒకటి రెండు నిమిషాలవరకూ ఏదో ఆలోచిస్తూ కూర్చుంది. రత్నావళి ఆమె నేదో అడగబోయింది. అది గ్రహించి అపరాజిత మళ్ళీ మొదలు పెట్టింది :

"రత్నావళీ! అదేమి చిత్రమోగాని ఆ మరునాడు కాంచనమాల అభ్యంగనస్నానం చేసి నూతన వధువులా ఎంతో చక్కగా అలంకరించుకొని స్వయంగా గృహదేవతాపూజ చేసింది. అత్తమామలిద్దరికీ ఎంతో భక్తిగా నమస్కరించింది.

ఆ తరవాత నాకు నమస్కరించింది. నే నడిగాను.

"కాంచనమాలా! ఏమిటిదంతా? సాక్షాత్తూ కొత్త పెళ్ళికూతురులా అలంకరించుకొన్నావే!"

"ఈ వేళ నా పుట్టినరోజు!"

ఆ మాట విని నే నాశ్చర్యపోయాను. మే మందరమూ ఆమె రుగ్మతగొడవలలో పడి ఆ విషయమే మరిచిపోయాము. నేను కాళ్ళు కొంచెం వెనక్కి తీసుకున్నాను. 'నా కెందుకమ్మా నమస్కరిస్తావు!'

"చిన్నప్పటి నించి నాకు తల్లివైనా తండ్రివైనా నీవే!"

కాంచనమాల ఆ పక్కనే కొంచెం దూరంలో నిలబడిన చంద్రవర్మకు కూడా నమస్కరించబోయింది. 'చిన్నవాణ్ణి, నా కెందుకు నమస్కరించడం' అని చంద్రవర్మ పక్కకు తప్పుకున్నాడు. కాని అంతలోనే ఆమె అతని పాదాలపై వాలిపోయింది. అలా ఒక నిమిషం వరకూ అతని పాదాలపై తలవాల్చి మళ్ళీ లేచి తన శయ్యపై కూలబడిపోయింది.

చంద్రవర్మ రెండు పాదాలూ కాంచనమాల కన్నీళ్ళతో తడిసిపోయాయి. నే నామె ధోరణి గమనిస్తూనే ఉన్నాను. కాంచన కాశ్మీర శాలువా కప్పుకుని కుమిలి కుమిలి దుఃఖించింది. ఆమె హృదయ విదారక శోకధ్వని తలుచుకుంటూంటే నా కిప్పటికీ గుండె తరుక్కుపోతూంది."

అపరాజిత ఒక్క నిట్టూర్పు విడిచిపెట్టింది. మళ్ళీ ఒకటి రెండు నిమిషాలదాకా ఆమె మరి మాటాడలేదు. రత్నావళి ఎంతో ఆత్రంగా "ఆ తరవాత?" అని అడిగింది.

అపరాజిత మళ్ళీ మొదలు పెట్టింది:

"అసలు జరిగిందంతా ఆ తరవాతే జరిగింది. ఆనాడు చంద్రవర్మా, నేనూ కాంచనమాల శయ్యపక్కనే కూర్చున్నాము. మా ఇద్దరితోనూ ఆ నాడామె ఎంతో ఉల్లాసంగా మాట్లాడింది. తనంతట తానే ఎన్నో ఛలోక్తులు విసిరింది. కాంచనమాల అంత ఉత్సాహంగా

ఉల్లాసంగా ఉండడం నే నెప్పుడూ చూడలేదు. తరవాత కొంతసేపటికి చంద్రవర్మ వాహ్యాళికి వెళ్ళిపోయాడు. కాంచనమాల తల్లి దండ్రు లిద్దరూ మళ్ళీ సాయంకాల పూజా పునస్కారాలలో మునిగిపోయారు.

నే నొక్కత్తెనే కాంచనమాల దగ్గిర కూర్చున్నాను. చంద్రవర్మ వాహ్యాళికి వెళ్ళిపోయిన తరవాత కాంచనమాల ముఖంలో అంతగా ఉత్సాహోల్లాసాలు కనిపించలేదు. ఆమె ఆ వేళంతా కలకల లాడుతూ ఆ భవంతి అంతా తిరిగింది. సాయంత్రిందాకా మా ఇదరి తోనూ నవ్వుతూ, పేలుతూ మాట్లాడిందికాని తరవాత ఆమె ధోరణి బాగా మారిపోయింది. చంద్రవర్మ దగ్గిర లేకపోవడంవల్ల నయితే నేమి, అటు ఇటు తిరిగి బాగా అలిసిపోవడంవల్ల నయితే నేమి ఆమె ఆ విధంగా మారిపోయి ఉండవచ్చునని అనుకున్నాను.

తరవాత బాగా చీకటి పడింది. కాంచనమాల తలిదండ్రులూ, విక్రమవర్మ తల్లిదండ్రులూ భోజనాదికాలు ముగించుకొని నెమ్మదిగా విశ్రమించారు.

క్రమక్రమంగా రెండు జాములరాత్రి గడిచింది. ఇంట్లోవారంతా సుఖంగా నిద్రిస్తున్నారు. చంద్రవర్మ కూడా భవంతికి తిరిగివచ్చి కాంచనమాల నొకమా రాప్యాయంగా పలకరించి ప్రాసాదంమీదికి వెళ్ళిపోయాడు.

నే నొక్కతెనే కాంచనమాల దగ్గర కూర్చున్నాను. కొంత సేపటికి నాకు కునికిపాట్లు వచ్చాయి.

అంతలో కాంచనమాల యమయాతన పడుతున్నట్లుగా మూలగడం మొదలుపెట్టింది. రోగం మళ్ళీ మొటటికి వచ్చిందేమోనని నేను భయ పడ్డాను. కాంచనమాలపక్కమీద కూర్చుని ఆమె నెంతో ఆప్యా యంగా ఓదార్చాను :

"కాంచనమాలా! ఎందుకలా బాధపడుతున్నావు?"

"నా నాలుక పిడచగట్టుకు పోతూంది! నే నింక ఎంతోసేపు జీవించను!"

అని నాకేసి చూసి కళ్ళనీళ్లు పెట్టుకుంది.

"అదేమిటి కాంచనమాలా! రోజంతా ఎంతో ఉత్సాహంతో తిరిగి ఇంతలో ఇలా మారిపోయావు! ఈ వేళ సాయంత్రం నేనిచ్చిన ఔషధం పుచ్చుకున్నావా? ఎవరినైనా వైద్యుణ్ణి పిలిపించమన్నావా?"

బాగా కంగారుపడుతూ అడిగాను. కాంచనమాల పెదవిపై ఒక చిరునవ్వు మెరిసింది :

"ఇంకా నాకు వైద్యు లెందు కమ్మా! ఇక అంతా అయి పోయింది... చంద్రవర్మ నొకమా రిక్కడికి పిలుచుకురా గలవా?"

అని వినబడీ వినబడునట్లు బాగా నీరసంగా అడిగింది.

"ఎందుకలా అంటున్నావు! నేనిచ్చిన ఔషధం పుచ్చుకున్నావా, లేదా? దానితో నీకు బాగా నయమవుతుంది!" వణికిపోతూ అడిగాను.

"ఆఁ, పుచ్చుకున్నాను. కాని అది ఔషధం కాదు! విషం!"

కాంచనమాల తన పక్కనే ఉన్న ఔషధపాత్రికేసి నీరసంగా వేలెత్తి చూపించింది. అది నేనిచ్చిన ఔషధం కానేకాదు! కాంచనమాల చెప్పినట్లది విషమే! ఎక్కడ సంపాదించిందో మరి! ఆమె ఆ పాత్రలోని విషం సగంవరకూ తాగివేసింది. నాకింక కాళ్ళాడలేదు:

"ఎంతసేపైంది?"

"ఇప్పుడా! అప్పుడే చాలాసేపయింది."

కాంచనమాల మరి కళ్ళుకూడా తెరిచే ఓపికలేక నెమ్మదిగా మేను వాల్చింది. అప్పటికే ఆమె కంఠస్వరం బాగా నీరసించి పోయింది.

8

నా కా ప్రత్యుత్తరంతో నవనాడులూ కుంగిపోయాయి. ఏమి చెయ్యడానికీ పాలుపోలేదు కాని పాదా లప్రయత్నంగా నన్ను చంద్రవర్మ దగ్గరికి తీసుకు వెళ్ళిపోయాయి. నేనతన్ని గబగబా లేపి సంగ్రహంగా జరిగినదంతా చెప్పాను. అతడూ, నేనూ కలిసి వెంటనే కాంచనమాల

శయ్యదగ్గరికి పరుగెత్తుకవచ్చాము. నేనతనితో త్వరగా విషవైద్యుల నెవరినైనా పిలిపించమని చెప్పాను.

కాని ఏం లాభం! అప్పటికే వ్యవహారం అంతా మించిపోయింది. అక్కడనించి కదలి వెడితే ఇక తుదిగడియలలో కాంచనమాలను చూచే అదృష్టంకూడా దాటిపోతుం దేమోనని చంద్రవర్మ చాలా భయపడ్డాడు. ఆ మాటే మెల్లిగా నాతో అన్నాడు.

అంతే! చంద్రవర్మ మరి మాటాడలేదు. అంతలోనే మాఇద్దరి అడుగుల సవ్వడి విన్న కాంచనమాల హఠాత్తుగా కళ్ళు తెరిచింది. అప్పటికే ఆమె శరీరం అంతటా శైతల్యం కమ్ముకుంది.

కాని ఆమె నేత్రాలూ, ఆమె చూపులూ అలాగే జాజ్వల్యమానంగా నిలిచి వెలిగాయి! చంద్రవర్మను చూసీ చూడగానే ఆమె నేత్రాల్లోనేకాక ముఖంలో కూడా ఆనంద చైతన్యం కలకలలాడింది!

ఆ ఆఘాతంతో చంద్రవర్మ శిలాప్రతిమలా అలాగే నిలబడిపోయాడు! అంతలోనే అతని కేమి తోచిందో! కాంచనమాల సగం తాగివిడిచిన విషపాత్ర చేత దొరకబుచ్చుకుని ఒక్క గుక్కలో తాగివేశాడు.

నేను కాంచనమాల మీది మమకారం కొద్దీ ఆమె వైపే చూస్తూ అలాగే ఆ శయ్యపక్కనే కూలబడిపోయాను. అంతేగాని, చంద్రవర్మ అలా సాహసిస్తాడని కలలో కూడా అనుకోలేదు. లేకపోతే నేను ముందుగా కొంచెం జాగ్రత్తపడి ఉందును. ఏమైనా గత జల సేతుబంధనంవల్ల ప్రయోజనమేమిటి?

అటు పిమ్మట చంద్రవర్మ వెంటనే కాంచనమాల శయ్యమీద కూర్చొని ఎంతో ఆప్యాయంగా ఆమె శిరస్సు తన ఒడిలో పెట్టుకున్నాడు. ఒళ్ళు తెలియని ఆవేశంతో ఆమె నేత్రాలపై ముద్దులవర్షం కురిపించాడు. ఆ స్పర్శానందంతో తిరిగీ కాంచనమాలకు చైతన్యం కలిగిందేమో! ఆమె అతన్ని గాఢంగా కౌగలించుకుని అతని నుదుటిపై శాయశక్తులా గట్టిగాముద్దు పెట్టుకొన్నది. చంద్రవర్మ తిరిగి ఆమె నేత్రాలు రెండూ అదిమి గట్టిగా ముద్దు పెట్టుకున్నాడు. అంతే! ఆ ఆనంద పార

వశ్యంలోనే కాంచనమాల నేత్రాలు రెండూ శాశ్వతంగా మూసుకు పోయాయి.

అది చూస్తూనే చంద్రవర్మ స్పృహ తప్పి ఆ పక్కనే ఒరిగి పోయాడు. అదంతా నీతో చెప్పడాని కింతసేపు పట్టిందిగాని ఒకటి రెండు నిమిషాల్లోనే అంతా జరిగిపోయింది.

నా కా క్షణంలో చంద్రవర్మ ప్రాణాలైనా రక్షించాలని అనిపించింది. వెంటనే ఆ విషయం భవంతిలో ఉన్న విక్రమవర్మ తల్లిదండ్రులకు తెలియజేశాను. అంతవరకూ వారంతా కాంచనమాలకు బాగా నింపాదిగా ఉన్నదిగదా అన్న భ్రమలోపడి సుఖంగా నిద్ర పోతున్నారు.

వెంటనే లేచి వారందరూ ధారానగరంలోని విషవైద్యుల ఇళ్ళకు పరుగులు పెట్టారు.

అప్పటికప్పుడే రాత్రి మూడోయామం సంగంవరకూ గడిచి పోయింది. అంత అపరరాత్రివేళ నిలుచున్నపాటుగా విష వైద్యు లెక్కడ దొరుకుతారు!

అయినా తెల్లతెల్లవారేవేళ ఒకరిద్దరు విషవైద్యులు వచ్చారు. అప్పటికి చంద్రవర్మ ఇంకా కొన ఊపిరితో మూలుగుతూనే ఉన్నాడు. విషవైద్యులు శాయశక్తులా వైద్యాలు చేశారుగాని చివరికేమీ ప్రయోజనం కలగలేదు. చంద్రవర్మ మూసినకళ్ళు మరి తెరవలేదు. అలాగే ప్రాణాలు విడిచాడు.

అప్పటి కింకా తెల్లవారలేదు. ఇంట్లో ఉన్నవారందరూ ఒళ్ళెరగని శోకావేశాలతో ఎలుగులెత్తి అంగలారుస్తూ దుఃఖిస్తున్నారు. నా కదంతా ఏదో మహా భయంకరమైన పీడకలలా కనిపించింది. ఎందుచేతనో ఆ సమయంలో నాలో దుఃఖం అంతా స్తంభించిపోయింది. దానితోబాటు శరీరంమీది స్మారకం కూడా తప్పిపోతున్నట్లనిపించింది.

నేనలాగే జీవచైతన్యం లేకుండా పడి ఉన్న కాంచనమాలా చంద్రవర్మల ముఖాలవైపు చూస్తూ కూర్చుండిపోయాను. అక్కడి

దీపంకూడా వారిద్దరి ముఖాలకేసి నిశ్చలంగా చూస్తూన్నట్టే కనబడింది.

కాని ఆ ముఖాలు చూస్తూంటే నాకెంతసేపటికీ వారిద్దరూ మరణించారనే నమ్మకమే కలగలేదు. మరణించినా వారి ముఖాలలో ఆనందతారళ్యం అలాగే తాండవించింది. వారి పెదవులపై చిరునవ్వలాగే వాడని దివ్య పారిజాతంలా మెరిసింది! వారిద్దరి ముఖాలూ మృత్యుదేవతను చూచి చిరునవ్వులు నవ్వుతున్నట్లుగానే కనిపించాయి.

ఎండకన్నెరగక ఐశ్వర్యాలతో తులతూగుతూ కళ్ళుమూసినవారి ముఖాలెన్నో నేను చూచాను. మరణించిన ఉత్తర క్షణంలోనే వారి వదనాలత్యంత భయంకరంగా మారిపోయాయి. కాని కాంచనమాలా చంద్రవర్మల ముఖాలలో ఎక్కడా విషాదచ్ఛాయ లేశమైనా పొడగట్ట లేదు. ఆ అద్భుతఘట్టం నాకీ క్షణానికికూడా కళ్ళకు కట్టినట్టుగానే కనిపిస్తూంది.''

అని అపరాజిత ఒకటి రెండు నిమిషాల వరకూ అలాగే కూర్చుండి పోయింది. రత్నావళి ఆ విషాదగాథ విని ఉసూరుమని ఒక దీర్ఘ నిశ్వాసం విడిచిపెట్టింది. తరవాత ఏదో ఆలోచిస్తూ కూర్చుంది. అంతలో అపరాజిత మళ్లీ తనగాథ మొదలుపెట్టింది:

''రత్నావళీ! వివాహమైనప్పటి నించీ కాంచనమాల ఎంతటి దురంత వేదన అనుభవించింది! విక్రమ వర్మ అనురాగం చవిచూచిన కొద్దీ ఆమెలోని ఆ యాతన మరింతగా ఇనుమడించింది.

చంద్రవర్మమీది మమకారం అంతా మళ్లించి వేసుకోవాలని ఆమె ఎంతైనా ప్రయత్నించింది. భర్త మనస్సు నొప్పించకూడదనీ, తన మన స్సాయనపాదాలపై నిలుపుకోవాలనీ ఆమె ఎంతగానో ప్రయత్నించింది! కాని అలా ఎంతగా ప్రయత్నించినా అది సాధ్యంకాలేదు. ఆ నిరంతర యాతనవల్లనే ఆమెలో ఆలాంటి అసాధ్యవ్యాధి ప్రవేశించి ఆ విధంగా జీవచైతన్యం అంతా దహించి వేసింది!

ఎన్నిమారులు నొక్కి నొక్కి ప్రశ్నించినా ఆమె తన హృదయంలోని దుఃఖం ఎన్నడూ నాతో వెళ్ళబోసుకోలేదు! ఎంత సన్నిహితంగా

అడిగినా ఒక్క చిరునవ్వు నవ్వి ఊరుకునేది. అంతే! చివరి రోజుల్లో ఆమె కేవలం నరక యాతనే అనుభవించిందనుకో! ఇక మరి ఆ యాతన భరించలేక ఆ విధంగా విషం తాగి హాయిగా కన్ను మూసింది. కాంచనమాలను చిన్నప్పటి నించి నా కన్న కూతురుకన్నా ఎంతో అల్లారు ముద్దుగా పెంచుకున్నాను. చివరి కామె జీవితం అలాగయి పోయింది.''

ఆ పైన అపరాజిత గద్గదస్వరభారంతో మరి మాట్లాడ లేక పోయింది. ఒక్క నిమిషంసే పాగి మళ్ళీ మొదలు పెట్టింది:

"రత్నావళీ! కాంచనమాల జీవితం తలుచుకున్నప్పు డల్లా ఎవ రైనా ఇద్దరు అన్యోన్యానురాగంతో సుఖిస్తూంటే దైవం కూడా అది చూచి ఓర్వలేడనే అనిపిస్తుంది. లేకపోతే కాంచనమాలా చంద్ర వర్మల వివాహాని కన్ని విఘ్నాలా లెందుకు రావాలి? వారిద్దరి జీవితాలూ చివరి కలాగెందుకు బుగ్గి అయిపోవాలి!

వీరిద్దరి మాటేమిటి! ప్రపంచంలో ఎక్కడ చూచినా ఇంతే! స్త్రీ పురుషులలో ఒకరికి ఎవరి మీదనైనా ఇంకొకరిమీద బాగా మమ కారం పుదిరిందనుకో! ఆ రెండవ వారికి తిరిగి వారిమీద అనురాగం కలగనే కలగదు! ప్రపంచంలో చాలాచోట్ల జరిగేదింతే. ఒక వేళ ఎవరైనా ఇద్దరి మధ్య గాఢానురాగం కలిగిందనుకో! వారిద్దరికీ చిట్టచివరికి వివాహమే జరగదు! ఒక వేళ బ్రహ్మాండం మీద అల్లాంటి వివాహమే జరిగినా అది అట్టేకాలం నిలవదు! ఆ ఇద్దరిలోనూ ఎవరో ఒకరు మరణిం చడమో, లేకపోతే మరేదో విడ్డూరమో జరుగుతుంది. అంతే!

ప్రపంచంలో అందరూ అనురాగాలనీ, మమకారాలనీ ఊరికే తల కిందులై పోతారుగాని అసలు అనురాగాలు లేనివాళ్లే హాయిగా సుఖపడ తారని అనిపిస్తుంది. ఒక వేళ ఎవరికైనా మరి ఎవరిమీదనైనా కొంచెం అనురాగం కలిగిందంటే అది ఏదో విధంగా గుండెల్లో ఒక పెద్ద కుంపటిలా మారిపోయిందన్నమాటే! ఇంకా ఎక్కువ గాఢానురా గమే కలిగిందంటే దానితో ఆ మనిషి బతుకంతా బుగ్గి అయిపోయినట్లే!

నిజంగా అసలు అనురాగం అంటే ఏమిటో తెలియని వారే అదృష్టవంతులు! ఆలోచించగా ఆలోచించగా నాకలాగే అని పిస్తోంది.''

అపరాజిత ఏదో ఆలోచిస్తూ కథ అంతటితో నిలిపివేసింది. అది గమనించి రత్నావళి నెమ్మదిగా నిట్టూర్చి అడిగింది :

"అయితే విక్రమవర్మకు భార్యను ఆ విధంగానైనా చూచే అదృష్టం కలిగిందా?"

అపరాజిత సమాధానం చెప్పింది :

"అదే చెబుతున్నాను! ఆ మరునాడు జాముపొద్దెక్కేసరికి విక్రమ వర్మ విశాలాపురం నించి రాజవైద్యుల నిద్దరిని వెంటబెట్టుకుని వచ్చాడు. ధారానగరంలో అడుగుపెట్టగానే అతని కీ విషాదవార్త కొంచెం చూచాయగా తెలిసింది. అంతేగాని స్పష్టంగా ఏమి జరిగిందో తెలియ లేదు. అది విన్నవెంటనే ఆతడు ఉరకలు వేసుకుంటూ భవంతి గుమ్మంలో అడుగు పెట్టాడు."

9

అంతవరకూ అతిశ్రద్ధగా కథ విన్న రత్నావళి ఆత్రంగా అడిగింది:

"ఆ తరవాత ఏమి జరిగింది?"

అపరాజిత రత్నావళివై పొకమారు పరిశీలనగా చూసి మిగిలిన కథ పూర్తిచేసింది :

"రత్నావళీ! ఇక జరగడానికేమి ఉంది! విక్రమవర్మ భవంతి లోపలి గుమ్మంలో అడుగు పెడుతూనే కాంచనమాలా చంద్రవర్మల మృత శరీరాలకేసి చూసి క్షణకాలం నిశ్చలంగా నిలబడిపోయాడు!

అతడు కూడా ఏదైనా సాహసానికి పాల్పడతాడేమోనని నేను అక్కడ నిలబడిన వారందరితోను కొంచెం జాగరూకతతో కనిపెట్టి చూస్తూండవలిసిందని నెమ్మదిగా హెచ్చరించాను.

కాని వారెవరూ నా మాట లక్ష్యపెట్టలేదు. "పరాయి పురుషుని ఒడిలో ప్రాణాలు విడిచిన భార్యకోసం అంత ప్రాణాలు విడవ వలసి నంత అగత్యం ఏమి వచ్చింది!"

అని నామాట నిస్సాకారంగా ఈసడించి వేశారు. నేనప్పుడు వారన్నది నిజమేననీ, విక్రమవర్మ కంత సాహసించ వలసినంత అగత్యమేమీ లేదనీ అనుకొన్నాను. అప్పటికి నా మనస్సు కొంచెం కుదుటబడింది.

విక్రమవర్మవైఖరిలో కూడా పెద్ద మార్పేమీ గోచరించలేదు. తరవాత ఒకటి రెండు గడియలు గడిచిపోయేసరి కతడు కేవలం తటస్థవైఖరే అవలంబించినట్లు కనిపించాడు.

ఒకరిద్దరు దగ్గిర బంధువు లతని మీద విరుచుకు పడిన ఆపద కతని నెంతో ఆప్యాయంగా ఓదార్చబోయారు. కాని అతడు వారి ఓదార్పులన్నిటికీ చిక్కని చిరునవ్వులతోనే సమాధానాలు చెప్పాడు. పైగా అతడే వారినందరినీ ఓదార్చడం మొదలు పెట్టాడు. జరిగినది తనకేమీ పట్టనట్టుగా నిర్లిప్తంగా మాట్లాడాడు.

ఇంకొక విచిత్రం! మధ్య మధ్యన మాటల సందర్భంలో ఛలోక్తులు కూడా విసరడం ప్రారంభించాడు. భవంతిలో ఉన్నవారంతా కాంచనమాలా చంద్రవర్మల దుర్మరణాలు తలుచుకొని గొంతెత్తి విలపిస్తుంటే స్వయంగా తానే వారి నందరినీ ఓదార్చాడు.

అతని ధోరణిచూచి నేను నా కళ్ళే నమ్మలేక పోయాననుకో! ఒక్క నేనన్న మాటేమిటి? అక్కడికి వచ్చిన ఇరుగుపొరుగు వారంతా అతని గుండె నిబ్బరంచూచి ఎంతైనా ఆశ్చర్యపోయారు.

చివరికి విక్రమవర్మే స్వయంగా కాంచనమాలా చంద్రవర్మల మృత శరీరాల దహన సంస్కారాలకు కావలసిన ఏర్పాట్లన్నీ చేయించాడు. అవన్నీ అయిపోయిన తరవాత కూడా అతనిలో మార్పేమీ కనిపించలేదు. ఆ తరవాత తరవాత అతడు మరింత నిర్లిప్తుడుగా ఉన్నట్లు కనిపించాడు. పరామర్శించడానికి వచ్చిన వారందరితోనూ నవ్వుతూ మాట్లాడాడు. అంతేగాని ఆ రోజంతా చివరి కొక చిన్ని నిట్టూర్పైనా విడిచిపెట్టలేదు!

“రత్నావళీ! మగవా రెంతకైనా తగినవారే! అతడు కనక అలా కొండంత ధైర్యంతో నిలబడ్డాడు గాని మరెవరైనా అయితే ఈ క్షణంలోనే గుండె పగిలి చనిపోవలసిందే! అసలే మగవారిది రాతి

గుండె! అందులోనూ విక్రమవర్మ సంగతి మరి వేరే చెప్పనే అక్కర లేదు!

ఆ వేళ సాయంత్రం మరి భోజనా లెవరికి సయిస్తాయి! అయినా విక్రమవర్మ తన తల్లిదండ్రులూ, మిగిలిన బంధువులూ ఏదైనా కొంచెం ఫలహారమైనా చేసేదాకా విడిచి పెట్టలేదు. ఆ నాడు రాత్రి వారంతా విశ్రమించిన దాకా అతడు లోపలికి వెళ్లి విశ్రమించనే లేదు!

అందరూ విశ్రమించిన తరవాత నేనుకూడా ఆ భవంతిలో ఒక మూల కొంగు పరచుకొని పడుకున్నాను. నా కా రాత్రి తెల్లవార్లూ నిద్ర పట్టనేలేదు! ఆ వేళ జరిగిన బీభత్సం అంతా నాకళ్ల కెదురుగా జరిగిపోతున్నట్లు కనిపించింది.

అందులోనూ విక్రమవర్మ గుండెనిబ్బరం తలుచుకున్న కొద్దీ నాకు మరింత ఆశ్చర్యంవేసింది. తరవాత తెలతెల్లవారే వేళ నాకొక కోడి కునుకు పట్టింది. అలా ఎంతసేపు కన్నుమూశానో నాకే తెలియదు.

హఠాత్తుగా నాకొక పెద్ద మూలుగు వినిపించింది. ఉలిక్కిపడి లేచాను. మొట్టమొదట ఆ మూలు గెక్కడనించి వచ్చిందో తెలియలేదు. అంతలో ఆ మూలుగు మరింత దారుణంగా వినిపించింది. అది అపక్కగది లోనించే బయలుదేరినట్లు వినిపించింది. నే నాగదిలోకి పరుగెత్తాను.

అంతలో భవంతిలోని వారంతా ఆ మూలుగువిని అక్కడికి పరిగెత్తుకువచ్చారు. మా కళ్ళకెదురుగా విక్రమవర్మ రక్తం మడుగులో పడి అటు ఇటు దొర్లుతున్నాడు. గుండెలో దంతపు పిడివరకు అతని చేతిబాకు గుచ్చుకుపోయింది. క్షణంలో మా కదంతా బోధపడిపోయింది. కొందరు తొందర తొందరగా వైద్యులకోసం పరుగులు పెట్టారు. మరి కొందరు కాళ్ళాడక అక్కడే కూలబడిపోయారు.

విక్రమవర్మ తల్లిదండ్రు లిద్దరూ అతనిమీదికి ఒరిగి కంటికీ మంటికి ఏకధారగా విలపించడం మొదలు పెట్టారు. పాపం! అతని తల్లి అతని దారుణ సాహసాని కెంత విలపించిందని!

"నాయనా, నీ వింతపని చేస్తావని కలలో గూడా అనుకో లేదురా!" అని ఏమేమో జ్ఞాపకం తెచ్చుకొని అనేక విధాల

వలావలా వాపోయింది. నే నామె పక్కన కూర్చుని ఎన్నోవిధాల ఓదార్చాను.

పాపం! విక్రమవర్మ కంతవరకూ శరీరం మీది స్పృహ తప్పిపో లేదు. అలాగే కళ్ళప్పగించి కొంతసేపటివరకూ రెప్పవాల్చకుండా తల్లి వైపు చూచాడు. తరవాత లోలోపలికి మునిగిపోతున్న క్షీణస్వరంతో ఆమె నోదార్చాడు. ఉసూరుమని ఒక్క నిట్టూర్పు విడిచిపెట్టాడు.

"అమ్మా! కాంచనమాలే లేకపోయిన తరువాత మరి నేను బ్రతికి మాత్రం ప్రయోజన మేమిటి?"

ఆ తరవాత అతని కనుగొలుకులలో రెండు కన్నీటిబిందువులు తరళాయి. చుట్టూ ఉన్నవా రా మాటలు విని అతనికి సంధించిందని అనుకొన్నారు.

తరవాత క్రమ క్రమంగా అతనికి స్పృహతప్పిపోయింది. వైద్యులు వచ్చి శాయశక్తులా వైద్యాలు చేశారుగాని అప్పటికే శరీరంలోని రక్తం అంతా బాగా క్షీణించి పోయింది. వైద్యులు వచ్చిన తరువాత అతడొక అరగడియకన్న ఎక్కువసేపు జీవించలేదు.

నేను నా చేతులారా పెంచిన కాంచనమాల జీవితం అంతా చిట్ట చివరికి ఆ విధంగా తెల్లవారిపోయింది. ఆ ఇద్దరుకూడా చిట్టచివరి కలా దారుణ మృత్యువుపాలై పోయారు."

10

అపరాజిత ఒక్క వేడినిట్టూర్పు విడిచి రత్నావళి ముఖంకేసి చూస్తూ కూర్చుండిపోయింది. అలా ఒక నిమిషంసేపు మౌనం అవలంబించి నెమ్మదిగా అడిగింది :

"రత్నావళీ! నేను చెప్పినకథ అంతా తు. చ. తప్పకుండా జాగ్రత్తగా విన్నావా?"

"ఆ, విన్నాను."

"అయితే అడగనా?"

"ఏమిటి?"

"కథ చెప్పిన తరవాత నిన్ను కొన్ని ప్రశ్న లడుగుతానని అన్నానుగా! అప్పుడే అదంతా మరిచిపోయావా?"

ఆ మాటతో రత్నావళి వెన్నుపై ఎవరో గట్టిగా చరిచినట్లయింది. అంతవరకూ అత్యాసక్తితో ఆ కథ ఆలకిస్తున్న రత్నావళికి కథా ప్రారంభానికి మొట్టమొదట అనుకున్న విషయాలన్నీ హఠాత్తుగా స్ఫురణకు వచ్చాయి:

"ఔనౌను! మరిచిపోయాను. అన్నట్లు ఈ ప్రశ్నలన్నీ ఎంత సేపు పడతాయి?"

"ఎంతోసేపా? అసలు నిన్నింక అడిగేది ఒకే ఒక ప్రశ్న. అంతే!"

"అయితే నేను పరీక్షలో నెగ్గినపక్షంలో నీవన్నమాట తప్పకుండా నిలబెట్టుకోవాలి మరి!"

రత్నావళి బింకంగా అపరాజితకేసి చూసి గట్టిగా రొక్కాయించింది:

"ఓ, అలాగే! తప్పకుండా నామాట నిలబెట్టుకుంటాను. నేను మాట ఇచ్చినట్లుగా స్వయంగా నిన్ను నాగరశ్రేష్ఠి శయ్యాగారం ద్వారందాకా తీసుకుపోతాను. ఒకవేళ ఈ పరీక్షలో ఓడిపోయిన పక్షంలో నీవన్నమాట నిలబెట్టుకుంటావా?"

"అందుకు సందేహమేమిటి? తప్పకుండా అలాగే నిలబెట్టుకుంటాను."

"ముమ్మాటికీ నిశ్చయమేనా?"

అపరాజిత మరింతగా రొక్కాయించి అడిగింది.

"ఆ, ముమ్మాటికీ నిజమే!"

"అయితే పరీక్ష చెయ్యనా?"

"చెయ్యి!"

రత్నావళి మేలిముసుగు నఖశిఖపర్యంతము కప్పుకొని బింకంగా కూర్చుంది. అపరాజిత పరీక్షించింది :

"రత్నావళీ! నేను చెప్పినకథ అంతా జాగ్రత్తగా విన్నావుగదా! కాంచనమాలా చంద్రవర్మ విక్రమ వర్మల అనురాగాలలో ఎవరిది గాఢానురాగమో కొంచెం ఆలోచించి సమాధానం చెప్పగలవా?"

"చెబితే!"

"నీ పరీక్ష అయిపోయిందన్నమాటే! నీ వీ పరీక్షలో నెగ్గావన్నమాటే!"

"అంతేనా?"

"అంతే!"

తరవాత రత్నావళి ఒక క్షణకాలం ఆలోచించి పక్కున నవ్వింది :

"ఎందుకలా నవ్వుతావు?" అని అపరాజిత ఎంతో ఆశ్చర్యంగా అడిగింది. రత్నావళి సమాధానం చెప్పింది :

"ఏమీలేదు! ఇంత చిన్న ప్రశ్నకోసం నీవు చేసిన ఆర్భాటం తలుచుకుంటే నాకు నవ్వాగలేదు!"

"నిజమే! నీవన్నట్టు నే నడిగింది చాలా చిన్న ప్రశ్నే. పోనీ, దానికేనా సమాధానం చెబితే చాలులే! త్వరగా సమాధానం చెప్పాలి మరి!"

రత్నావళి కనురెప్పపాటు లేకుండా అపరాజితకేసి చూస్తూ సమాధానం చెప్పింది :

"దీనిలో అంతలోతుగా ఆలోచించవలసింది ఏమి ఉంది? ఆ ముగ్గురి అనురాగాలలోనూ కాంచనమాలదే గాఢానురాగం! అవునా?"

"ఎందుచేత ?"

అపరాజిత సూటిగా అడిగింది.

"ఎందుచేతేమిటి? ముందుగా నేను చెప్పిన సమాధానం అవునో కాదో తేల్చి చెబితేనేగాని నా కారణం చెప్పదలుచుకోలేదు! ముందుగా నే నడిగిన దానికి సమాధానం చెప్పు."

అపరాజిత సమాధానం చెప్పేదాకా రత్నావళి అలాగే బుంగ మూతి పెట్టుకుని కూర్చుంది.

అపరాజిత ఒక నవ్వు నవ్వి క్షణకాలం అలాగే మౌనం అవలంబించి సమాధానం చెప్పింది.

"వెర్రిదానా! నీవు చెప్పినదానికి కారణమేదో చెప్పనిదే నీది సరియైన సమాధానం అవునో కాదో నిర్ణయించడ మెలాగ? అందు చేతనే ముందుగా నిన్ను కారణం చెప్పమని అడుగుతున్నాను! తెలిసిందా?"

ఆమె గద్దించి అడిగింది. రత్నావళి కిక సమాధానం చెప్పక తప్పలేదు.

"ఓహో! అలాగా? అయితే చెబుతున్నాను విను మరి! ఇంకొకరి మీద ఎంతటి అనురాగం కలిగినా మనం అదంతా అతిగుంభనగా దాచివేసుకుంటాము-కాంచనమాల వంటి శీలవతి తన భాగ్యభోగాలు, గౌరవ మర్యాదలు, అన్నీ విడిచివేసి చంద్రవర్మ నా విధంగా వలచిందంటే అది ఎంతో గొప్ప గాఢానురాగమై ఉండాలి.

అదీగాక అంత అప్యాయంగా చూచుకునే భర్త ఉన్నా చంద్రవర్మపై అనురాగం కొద్దీ పంచప్రాణాలూ అలా తృణప్రాయంగా విడిచివేసిందంటే, అది ఎంతో గొప్ప అనురాగమై ఉండాలి. అందుచేతనే ఆ ముగ్గురిలోనూ ఆమెదే గాఢానురాగమని అన్నాను. దానికేమిగాని, నిజంగా కాంచనమాల చాలా అదృష్టవంతురాలు! మనసారా వలచిన వారి ఒడిలో హాయిగా కళ్ళుమూసే మహాభాగ్యం ఎంతమందికి కలుగుతుందీ!"

రత్నావళి ఇంకా ఏదో మాట్లాడబోయింది. అంతలోనే అపరాజిత హఠాత్తుగా ప్రశ్నించింది:

"రత్నావళీ! సరేలే! దానికేమి! పోనీ నీ హృదయంలో నాగర శ్రేష్ఠిమీద అంత గొప్ప గాఢానురాగం కలిగిందని గుండెమీద చెయ్యి వేసుకుని చెప్పగలవా?"

ఆ ప్రశ్నతో రత్నావళి కక్కడలేని ఉక్రోషమూ పొడుచుకొచ్చింది:

"అదేమన్నమాట! ఎవరి అనురాగం వారిది. దీనిలో ఒకరితో సాపత్యమేమిటి? ... దానికేంగాని ముందుగా నే నడిగినదానికి సమాధానం చెప్పు! నేను నీ పరీక్షలో గెలిచానా? లేదా? ... లేనిపోని ప్రశ్నలతో కాలయాపన చెయ్యాలని చూస్తున్నావా? నే నామాత్రం గ్రహించలేదనుకొన్నావా? ముందుగా నా ప్రశ్నకు సమాధానం చెప్పు!"

అపరాజిత కిక సమాధానం చెప్పక తప్పలేదు:

"రత్నావళీ! నీ సమాధానం తప్పిపోయింది! నీవు పరీక్షలో పూర్తిగా ఓడిపోయావు!"

"ఎందుచేత?"

"కారణం చెప్పి అది నీ చేతే చెప్పిస్తాను! చెప్పమన్నావా?"

అపరాజిత మరింత బింకంగా రత్నావళిని బెదిరించింది.

ఆ బెదిరింపుతో రత్నావళి బాగా కంగారుపడిపోయింది. ఎలాగో అలాగ నెగ్గితీరాలనే తొందరలో బాగా ఆలోచించకుండా గబగబా నోటికి వచ్చినట్లు మాట్లాడింది.

"అపరాజితా! అన్నట్టు కంగారుపడిపోయాను. కాంచనమాలది గాఢానురాగంకాదు. చంద్రవర్మదే గాఢానురాగం. మొదటే చెప్ప వలసిందిగాని కొంచెం పొరబాటు పడిపోయాను."

అపరాజిత చేతులు పట్టుకుని బతిమాలింది. ఆమె పక్కుమని నవ్వింది.

"రత్నావళీ! పోనీ అనుకుంటే ఈ సమాధానంలో కూడా తప్పిపోయావు! చంద్రవర్మది కూడా గాఢానురాగం కానేకాదు! ఆ ముగ్గురిలోనూ విక్రమవర్మదే గాఢానురాగం!"

రత్నావళి ఆ సమాధానంతో అప్పుడే నిద్ర మేలుకొన్నట్లుగా నిర్ఘాంతపోయింది.

"ఎందుచేత? సరియైన కారణం చెబితేనేగాని నేను నీ మాట నమ్మేదిలేదు!"

"సరియైన కారణమే చెబుతాను! అది నీ చేతే ఒప్పిస్తాను. అంతలోనే కంగారు పడిపోతా వెందుకు! ఆ కారణం చెబుతున్నాను విను.

"నిజంగా నీవు చెప్పినట్లు కాంచనమాల అనురాగం చాలా గొప్పదే! చంద్రవర్మ అనురాగం కూడా ఇంచుమించుగా అలాంటిదే.

కాని వారిద్దరికీ చిన్నప్పటినించి ఒకరొకరిమీద బాగా అనురాగం కలిగింది. అందుచేత వారిద్దరు ఒకరొకరికోసం ప్రాణత్యాగం చెయ్యడంలో అంతగా విడ్డూరమేమీ లేదు!

మరి విక్రమవర్మమాట! అతనికి మొట్టమొదట కాంచనమాలకు తనపై అంతగా అనురాగంలేదన్నమాట తెలుసును! అయినా అతడామెనే వివాహం చేసుకోవాలని పట్టుపట్టాడు.

తరవాత రుగ్మతసమయంలో కాంచనమాలకు చంద్రవర్మపై కలిగిన మమకారం అంతా అతనికి స్పష్టంగా తెలిసిపోయింది. అయినా అతని అనురాగం అణువంతైనా తగ్గిపోలేదు.

చివరి కామె చంద్రవర్మకోసం ప్రాణాలు విడిచివేసినా అతని అనురాగం వీసమంతైనా తగ్గలేదు. పైగా ఆమె లేకపోతే అతని కిక జీవితమే దుర్భరమని అనిపించింది. కాంచనమాల చంద్రవర్మపై ఎంతటి మమకారం చూపించినా విక్రమవర్మ ఎన్నడూ విసుక్కొనైనా విసుక్కోలేదు! బ్రతికి ఉన్నంతకాలము ఒక్కసారైనా ఆమె మనస్సు నొప్పించలేదు!

రత్నావళీ! కాంచనమాలా చంద్రవర్మల వంటి వారీ ప్రపంచంలో ఎంతమందైనా కనిపిస్తారు. కాని విక్రమవర్మలాగ భార్య యెడల అసూయాలేశమైనా లేని అకళంక ప్రేమతో ప్రవర్తించేవారు చాలా అరుదుగా ఉంటారు. అందుచేతనే అతనిది అందరికన్నా ఘన

మైన గాఢానురాగమని అన్నాను... తెలిసిందా? ఇంతకీ నేను చెప్పిన కారణం నీకు నచ్చిందా?''

అది విన్నతరవాత రత్నావళి వంచిన తల మరి మళ్ళీ పైకెత్తలేదు. చిట్టచివరి కొక నిట్టూర్పు విడిచిపెట్టింది:

''అపరాజితా! నీ వన్నది నిజమేగాని నే నక్కడికి వెళ్ళకుండా చెయ్యడానికే నీవింత పెద్ద పన్నాగం పన్నావు! ఆ పన్నాగం అంతా నా కీక్షణంలో తెలిసిపోయిందిలే.''

అని రుసరుస లాడింది. అపరాజిత దానికి కూడా వెనువెంటనే సమాధానం చెప్పివేసింది:

''రత్నావళీ! నీ వన్నట్లు నేను నిన్ను మోసగించడానికే ఈ కథ చెప్పి నిన్నిలాగ పరీక్షలో ఓడించాననుకో! నిజంగా నీ మనస్సులో నాగరశ్రేష్ఠిమీద అంత వల్లమాలిన మమకారమే కుదిరితే చిన్నపిల్లలాగ నేను చెప్పే కథంతా వింటూ కూర్చుంటావా? నామాట వినకుండానే వెంటనే అక్కడికి పరిగెత్తి ఉందువు! అది లేకపోవడం వల్లనే ఇలాగ ఈ కథ అంతా చెవులొగ్గి వింటూ కూర్చున్నావు. అంతే!''

దానితో రత్నావళికి కత్తి పెట్టి గుండెల్లో పొడిచినట్లయింది:

''నిజమేగాని నాకు నీవు చెప్పినదంతా వినగానే ఈ క్షణంలోనే బయలుదేరి నాగరశ్రేష్ఠి భవంతికి వెళ్ళిపోవాలని సంకల్పం బయలుదేరింది. ఇక నీవేమి చెప్పినాసరే! నేనన్న మాట తప్పినా సరే! నేనిప్పుడే బయలుదేరి వెళ్ళిపోతున్నాను.''

రత్నావళి తటాలున లేచి నిలబడింది. అపరాజిత అలాగే కూర్చుని ఆమె చెయ్యి గట్టిగా పట్టుకుని కలకల నవ్వింది.

రత్నావళి ఆశ్చర్యపోయింది:

''ఎందుకలా నవ్వుతున్నావు!''

''ఏమీలేదు. స్వామి కల్యాణమహోత్సవం అంతా అయిపోయింది. ఆ పైన మంగళ సూత్రధారణం కూడా జరిగిపోయింది. నీ సంకేత సమయం దాటిపోయి అప్పుడే అరగడియ కావచ్చింది. అయినా నీ వీ విషయం గమనించనే లేదు! దీన్నిబట్టి కూడా నీ అనురాగం ఎలాం

టిదో తెలిసిపోయింది. కాని నీ మాటలు చూస్తే మాత్రం కోటలు దాటిపోతున్నాయి. అదిగో, స్వామి కళ్యాణమహోత్సవం ఊరేగింపప్పుడే మన ఇంటి ఎదుటికి వచ్చివేసింది! అదిగో చూడు! ఇంతమంది జనంలో, ఈ కాగడాల వెలుతురులో ఇంకెక్కడికి వెడతావు!''

ఆ ఉత్సవం చూచి రత్నావళి అలాగే అపరాజిత దగ్గిర కూలబడిపోయింది:

''పోనీలే! ఇంత మాత్రంతో మించిపోయిందేముంది? ఈ వేళ కాకపోతే మరొకప్పుడు!''

బింకంగా మూతి బిగించి ఆ ఉత్సవంకేసి చూసింది. అయినా అపరాజిత అంతటితో విడిచిపెట్టలేదు:

''రత్నావళీ! మీ ఆయన నాలుగైదు రోజులలో నట్టింట అడుగు పెట్టేసరికి ఇవ్వన్నీ ఇట్టే మరిచిపోతావు! ఇంతవరకు నేను చెప్పిన దేదీ తప్పిపోలేదు! చివరికి ఇవీ అంతే అవుతుంది!''

అని వ్యంగ్యంగా ఆమెకేసి చూచి నవ్వింది.

రత్నావళి పూర్తిగా పరాజయం పొందినా పైపైకి అపరాజితలాగే నటిస్తూ ఊనూరుమని నిట్టూర్చింది.

క్షణంలో స్వామి కల్యాణమహోత్సవం కాగడాల వెలుగులు వారిద్దరి ముఖాలమీద జాజ్వల్యమానంగా ప్రసరిస్తూ తళతళ మెరిసిపోయాయి!